Hind 5 ſenti.

Tallinna Teataja

10 lehekülge.

Toimetus ja talitus:
Tallinn Wene tän. 11a. — Kõnetraat 428-29. Awatud kella 9 - 16

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuste küljel 5 ſenti, teksti ees 10 ſenti ja teksti ſees 12 ſenti millimeeter weeru laiuſes

Tellimiſe hinnad:

1 kuu peale postiga	25 ſenti
3 " " "	65 "
6 " " "	120 "
12 " " "	225 "

Majandus-poliitiline nädalaleht.

Ilmub igal laupäewal.

Nr. 3. (20) Laupäewal, 17. jaanuaril 1931. 2. aastakäik.

Pankade inspektsioon lonkab.

Hooldajate instituut poliitilist värvi.

Tollikrediidid kindlustatud.

Kommerts Panga krahhi kurwad järelkajad weerewad weel praegu üle kogu maa. Suured kodanikkude hulgad otſiwad jälle kord kokkuwariſemiſe ſügawamaid põhjuſeid. Süüdistatakſe nii ſüſi kui ka ſeppi, et ka need, kel pangaasjades waid hariliku kodaniku teadmiſed, tõstawad oma ſilmad Toompea poole ja mõtlewad oma waimus majandusministeeriumile, kuhu peab olema koondunud meie rahaasjanduſe parimad eriteadlaſed. Ent praktika oſutub ka ſiin erinewaks teooriaſt.

Tähtis ja wastutaw ülesanne lasub näit. pankade inspektori Matto peal. Juba Diskonto Panga krahhi ajal awaldati kahtluſt, kas hra Matto omab küllaldaſi kogemuſi, et teostada põhjalikku järelwalwet. Nagu meile jutustatakſe, on pankade inspektor tõesti omal ajal praktika omanud pangaametnikuna mitte wäga wastutawal kohal. Hiljem tegutſes ta ETK's rahaasjanduſe oſakonna juhatajana. Tegewuſe kohta nurinat kuulda ei olnud, küll aga annab ETK rahaasjade ſeiſukord iſe parima tõenduſe tema teoreetiliſteſt wõimeteſt. Oma praeguſele kohale kerkinud inspektor erakondlikkude kombinatſioonide mõjul — pahe, mis meile lõpmata kahju on teinud ja teeb ka edaſi.

Kuiwõrd wähe kohuski majandusministeeriumi ſeiſukohtadega arwestab, tendab juba ſee asjaolu, et

hooldajaiſt,

keda ministeerium ette pani, kohus tunnistas wastuwõetawaiks ainult oſa. Ka hooldajate ettepanekute tekkimiſe kohta jutustatakſe Toompeal küllalt huwitawaid lugusid. Ka ſiin kaaluwat iſiklikud ſõpruſed ja korporatiiwſed ſidemed üle inimeſe teadmiſed.

Ühtlaſi kannab hooldajate komplekt erakondlikku wärwi. See halwendab asja tunduwalt. Tõſi, waheſt ſatuwad hooldajaiks ja uurimiskomisjonide liikmeiks ka ſelgrooga mehed (ſotſ. Asti teguwiis wäärib tähelepanu!), kuid ſelliſed nähted kuuluwad meie elus ſiiski harulduste hulka.

Diskonto Panga uurimislooga tuli ilmſiks üllataw asjaolu: meil puudub ſeadus, mis wõimaldaks põhjalikku uurimgut. Eesti Panga juhatus wõib wariſeerlikult lüüa endale wastu rindu ja tõendada, et tema on patuſt puhas. Ühelgi ſurelikul ei ole wõimalik tungida panga „ärisaladustesse", mis oma iſeäralikkuſe pooleſt aga wäärikſiwad awalikkuſe ette toomiſt.

Riigikogu tuleb teiſipäewal kokku. Kuulu järgi on oppoſitſiooni ja ka koalitſiooni rühmadel ſoolas juba mõned „pommid" maajndusminister Zimmermannile, kelle walitſusaeg möödub täielikult õnnetu tähe all.

Metsavalitsus ja Kommerts Pank.

Metſadewalitſus nõuab riigi metſade oſtjatelt, kes ſeni Kommerts Panga garantiid olid esitanud, nende aſemele uuſi. Tühistatud garantiide wäärtus ulatab 70.000 kroonini. Kui firmad ühe nädala jooksul uuſi garantiiſid ei esita, pannakſe töö nende poolt omandatud raielankidel ſeisma.

Tollikrediitide garantiid Kommerts Pangaſt.

Nagu meie kuuleme, ulatab Kommerts Panga poolt tollikrediitide kindlustamiſeks antud garantiide ſuurus üksiku äri kohta makſimaalſelt 45.000-ni. Nii ſuur garantii on ainult ühel firmal. Kahel on 30.000 kr. garantii, kuna teistel ſee üle 8000 kr. ei tõuſe.

Ärid on oma wahekordi ſel kujul ſelgitanud, et nad on päraſt Kommerts Panga krahhi maksnud tollikrediitideſt ⅔ ſularahas, ⅓ peale aga toonud uue garantii. Raskusteſt hoolimata on kõik firmad korrektſelt täitnud oma kohustuſi riigi wastu, nii et wähemalt ſel alal riigil kannatada ei tule.

Lätis leitati uus kütteaine.

ETA. Riia, 17. jaanuaril. Liibawi inſener Schots ja keemik Apinis on leiutanud uue kütteaine, millele on wõetud patent Lätis, Leedus ja teistes naaberriikides. Uue leiutiſe juures on tegemiſt ainega, mis annab juhul, kui talle liſatakſe juure benſiini ja piirituſe ſegu, täiesti kuiwa põlemisprotſeſſi. Selle leiduſega loodetakſe Lätis kokku hoida ⅔ ſelleſt ſummaſt, mis läheb igal aastal benſiini oſtmiſeks wälismaale.

Kärpimiſed jääwad maksma.

Walitſus kiitis eelarwe heaks.

Wabariigi walitſus pidas eile õhtul oma istungit, kus arutuſel oli eelarwe wiimiſtlemine.

Walitſus ei teinud mingeid põhimõttelikke muudatuſi eelarwes ſiſuliſelt. Seega jääwad maksma kärpimiſed ametnike arstiabi, penſionide j. t. aladel, millistega rühmad nõusse jäid.

Kaubaleping Poolaga ratifitſeeriti.

ETA. Warſſawi, 17. jaanuaril. Seimi wäliskomiſjon wõttis wastu ſeaduseelnõu Eesti-Poola kauba- ja laewaſõidulepingu liſaprogrammi ratifitſeerimiſe kohta.

Restoran-võõrastemaja „ROOM“
Maneshi tän. 1 ja Narva mnt. 20.
Tel. 425-51.
Restoran kõigi alkoholiliste jookide müügiga ja baar avatud.
Kell ½8 õht. — ½1 öösi mängib tantsusaalis jazz-orkester. Köök parima kulinaari juhatusel.
Tähelepanuks reisijatele!
Pärast lõpetatud remonti soovitan moodsasti sisse seatud numbritube jooksva külma ja sooja veega hinnaga alates Kr. 2.50.

„GLORIA-PALACE“
Täna väljapaistev esietendus. Ainult meil! Esimest korda Tallinnas! Teistes kinoteatrites ei kordu! ... ja jälle laulab, mängib ja räägib kuulus näitleja:
AL JOLSON ühes SONNY BOY'ga
oma uues suurepärases filmis
„Purustatud südamed“
(Ütle mulle seda lauludes). Põrutav eludraama 12 jaos. See Al Jonson'i uusim film on tema anderikkuse tippsaavutus. „Purustatud südamed“ see on suure laulja suurfilm ja ületab filmi „Laulev narr“. Peale selle „UFA“ nädalaringvaade. Maailma viimased uudised. Seansside algus kl. 5.30, 7.30 ja 9.30.
Kassa avatud kl. 5. Sissepääs ainult seansside viisi.

Restoran „KODU“
Uus tän. 3. Kõnetr. (2) 27-33.
LOUNAD kella 1—6. Soojad toidud elektri pliidilt igal ajal.
MUUSIKA igal õhtul kella ½8 alates.
Mängib kuulus mandolinistide kwartett hra Kirilovi juhatuſel.
Juhatus.

Tarvitage schokolaadi
GINOVKER & Co

RAHVAMAJA
„Grand-Marina“
Sensatsioon! Sensatsioon!
Ainult 4 päeva!
16., 17., 18., 19. jaanuaril.
W. Garland'i
neegri revüü-operett
14 pildis. Operett. Havaian Show. Lõunamere musti linde Tuntud neegriballett. Kuulsaid The Syncopator soliste. Oma dekoratsioone ja kostüüme! Suur orkester neegri juhatusel!
Näitelinal: huvitav eeskava.
Algus kell 5, näitelaval 7 ja ¾10.

A. ADAMKA
Harju tän. nr. 26
Ainult 10 päeva
inventuur-väljamüük

Kui nädalleht,
siis ainult „Tallinna Teataja“!

ARGUS.

Kas viimne hoiatus?

Päraſt Diskonto Panga kokkuwariſemiſt tekkinud ſumbutatud ärewus ſünnitas hulga kuulujutte, mis hellaks muutunud kodanikkude ettekujutuſis muutuſid peſſimiſtlikuiks mõtteiks ja põhjustaſid kaudſelt ka teiſt lööki meie majanduselule — Kommert Panga ſulgemiſt. Selle panga raskusteſt kõneldi asjale lähedal ſeiswates ringkondades juba wõrdlemiſi kaua — iſegi liiga wara. Waſt ei ole asjatu oletus, et neid kuulduſi lansſeeriti teatawaiſt allikateſt, kus oldi liiga lühikeſe nägemiſega ſelleks, et mõista panga kokkuwariſemiſe moraalſet mõju kogu meie riigi rahanduſele. Kui ſelliſed oletuſed peakſid omama tõe põhja, ſiis oleks aeg tarwituſele wõtta radikaalſemaid abinõuſid nende meie riigi kardetawamate waenlaste wastu.

Nagu eelpool juba mainitud, peetakſe üheks Kommerts Panga kokkuwariſemiſe põhjuſeks kuulujutte, mis tekitaſid laiaulatusliku hoiuſummade wäljawõtmiſe pangaſt. Kuna aga hoiuſumme ei peeta kümne luku taga teraskappides ja -kambrites — milline teguwiis oleks äriliſelt täiesti ebaloomulik — ſiis tekkis paratamatult pangas ſilmapilk, mil kasſa oſutas tühjaks ja oldi ſunnitud ukſi ſulgema. Sellega ei ole aag ſugugi öeldud, et hoiuſummade omanikud oma rahaſt ilma jääkſid. Kuulu järele arwatakſe, et Kommerts Pank ſuudab wälja maksta 80—90% ſuuremateſt hoiuſummadeſt, kuna wäikſemad hoiuſummade omanikud täiel määral tahetakſe rahuldada. Loomulikult ei ſaa ſee ſündida paari päewa jookſul, waid wõtab pikemat aega.

Sootu teine küſimus on Kommerts Panga krediidi-poliitika. Panka juhtiſid teatawasti kaks akadeemiliſt meeſt, kelle finantsteadmiſi oli niiwõrd kõrgelt hinnatud, et neile omal ajal oli uſaldatud rahaminiſtri portfell. Mõlemad eſineſid nad walitſuſes parteitute nime all. Wähemalt Leo Sepp oli ſuutnud wõita majandusringkondade uſalduſe ja ka A. Teetſowile ei ole ſaadud juſt muud etteheita, kui tema ajal allakirjutatud tikutrusti lepingut — mis niikuinii kord tulema pidi. Seega wõis arwata, et Komerts Panga juhtimine oli wilunuis ja õigetes kätes.

Ent panga finantſeerimiſe poliitika kõneleb teiſt keelt. Laenuſid anti peamiſelt ſuurtööstustele, millede elujõuliſusſe mõnikord wõis küſimusmärgi alla aſetada. Seal on kõigepealt A.-S. „Union", üks neiſt õnnetuiſt ſuurtööstuſe ſünnitusteſt, mis ei ſuutnud oma tooteid paigutada wälisturgudele, waid kuhjas neid oma ladudesſe. Kommerts Panga ja Tartu Panga ühinemiskawatſuste ajal kõneldi m. ſ., et ſenine Kommerts Panga direktor A. Teetſow oleks ſiirdunud a.-ſ. „Estoking-Unioni" direktori kohale. Teiſeks ſuurimaks kliendiks oli Kreenbalt, ſuurtööstus, mis wähemalt püüab oma ſaadustele hankida wälisturgu ja on ſeda ka oſanud wäheſel määral teha, kuid mis ſiiski uputab walitſuſe tollipoliitika ſoodustuſel oma toodetega üle ka ſiſeturu ja ſumbutab waba wõiſtluſe. Suure hoobi andis pangale omal ajal ka „Silwa", mille finantſeerimiſes olewat iſiiklikud wahekorrad ſuuremat oſa etendanud kui äriliſed kalkulatſioonid, kuigi halb konjunktuur maailmaturul teatawal määral „Silwa" aluſeid õõnestas.

Teoreetikud wõiwad teha täpſe analüüſi panga langemiſe põhjusteſt, ent harilik kodanik wangutab pead ja imestab, kuidas kaks endiſt rahaminiſtird asju nii asjatundmatult ajaſid. Paljuid huwitab ka, miks luhtus Komerts Panga ja Tartu Panga ühinemine? Kõneldakſe, et Pikalaenu Pank olnud nõus 50% kohustuſiſt ülewõtma, kuna Tartu Pank 50% ja nimelt likwiidſed laenud üle oleks wõtnud. Ent wiimſel minutil ei juletud walitſuſe poolt ſeda ſammu astuda, kartes, et awalik arwamine ſelle hukka mõistab. Arwatawasti ei olnud laenude kindlustuſed ſiiski mitte küllaldaſed. Teiſelt poolt ei läinud pankade ühine aitamisaktſioon korda, kuna üks ſuurim pank hakanud kohklema. Sel puhul on asjatundjate ringkondades toonitatud, et mainitud panga ſuhtumiſe tõttu tekkinud krahh on tõenduſeks ſelleſt, et teatawal pool ei taheta tuua ohwreid ſelleks, et kõrwaldada kogu riigile ſündiwat kahju, mis on palju ſuurem kui panga poolt tooduд ohwer oleks wõinud kunagi olla.

Kommerts Panga kokkuwariſemine omas pealegi pſühholoogiliſe järellaine, mis waſt nii pea ei waibu. Kõnelemata ſelleſt, et rahwa uſaldus pankade wastu on tugewalt kõigutatud (Harju Pank, Diskonto Pank, Kommerts Pank) ja et ſelle tagaſiwõitmine alles pikaajaliſe töö tulenus wõib olla, ei ſaa weelgi kord mainimata jätta kuulujutte, mille aluſel tekkis umbuſaldus iſegi meie ſuurima ja tugewaima rahaaſutuſe, Krediit Panga wastu. Masſile on kerge kärbſeid pähe puhuda. Kuna hoiuſummade paigutajaks on peamiſelt ſuur masſ, arenes aſi erakordſetes oludes peaaegu kuni paanikani. Meie närwiliſe iſeloomu juures wõib ſelliſt hingeliſt nähtuſt mõista, kuigi Krediit Panga ſuhtes iga hoiuſumma omanik wõib rahulikult magada. Tundus iſegi üleliigſena Pikalaenu Panga teadaanne, mis pealegi redaktſioonilt wähe õnnestunud. Pikalaenu Panga nime ei tunta küllaldaſelt laiade hulkade keskel ja ſellepäraſt ei olnud teadaandel ſeda rahustawat mõju masſidele, mida ſellelt oodati. Sootu ümberpöördult: walge paberilipakas panga ukſel andis jällegi põhjuſt närwitſemiſeks. Samuti mõjus raadioteade. Kahtlemata ei olnud rahustamiſe ſamm kalkuleeritud hulkade pſühhooſi ſilmaspidades. Ent ſee ſelgitas wähemalt ſeiſukorra ja kui nüüd ſelgub, et Pikalaenu Pank on ſama kui riik, ſiis rahunewad meeled. Meie langeme üldſe liig kergelt taſakaaluſt ära. On lõppeks mõistetaw, et mitmeſuguſed wintſutuſed on meid umbuſklikuks teinud, aga pead ei tarwitſe ſiiski kaotada! Pidada ju meie tõuliſeks omaduſeks olema külmawereliſus.

Meie keſkkiht ſeiſab tugewalt oma jalgel. Terwenemiſe protſeſs majandusalal nõuab ohwreid, kuid neiſt ſaame hiljem kaſu. Meid ei murta nii kergelt. Loodame waid, et pankadegi ſilmad awanewad nägema, kuiwõrd hädaohtlik tee on ſuurtööstuſe finantſeerimine. Suurtööstus wäikeſes riigis on eluwõõras nähe ja häwineb ühes ajaga. Kommerts Pank wõiks olla wiimne hoiatus!

Argus.

Tallinna Teataja

on ainuke **õiglane** ma anduspoliitika arvustaja!

Wiinajoomine ſuureneb.

Weebruari alul lastakſe wiin uutes pudelites müügile. Peale ¾-liitriliste pudelitega müüakſe ſeda ka ¼-liitrilistes, mille hind ühes omawalitſuſe makſuga 50 ſenti. Seega kujuneb ¼ liitri wiina hind 5 ſenti odawamaks.

Puhastatud lauawiin ilmub müügile poole- ja weerandliitrilistes pudelites kahes kõwaduſes, nimelt 40% ja 45%. Ühes omawalitſuſe makſuga makſab ½ liitr. 40% lauawiin 1 kr. 55 ſenti ja 45 pr. — 1 kr. 75 ſ. Weerandliitriline 40% lauawiin makſab 80 ſenti ja 45% — 90 ſenti.

Kuna praegu likööriwabrikud 40% lauawiina müüwad ühes pudelitega $^{8}/_{10}$ liitrit 2 kr. 45 ſ. ja $^{3}/_{10}$ liitrit 1 kr. 35 ſenti, on riigi lauawiin ſelleſt tunduwalt odawam.

Kunſt wälismail.

Meilgi helifilmideſt tuntud Poola laulja Jan Kiepura eſines Warsſawis ſuure eduga „Toscas", mis anti tema lahkumiſetenduſeks.

Warsſawiſt ſõitis Kiepura Berliini ja ſealt edaſi Hamburgi. Sealt jatkab ta reiſi Mailandi, kuhu jääb kolmeks kuuks, kus ta eſineb „La Scalas", „Toscas" ja „Boheme'is". Aprilli lõpul wiibib kunſtnik Roomas, kus temal on leping kuningliku ooperiga. Hiljem on Kiepura ſeotud Londoni Covent Gardeniga. Maikuus on temal wõõrusetenduſi Wieni ja Budapesti ooperites.

Hiljem eſineb Kiepura uues filmis, mida wändatakſe alul Hispaanias ja hiljem Berliinis. Partneriteks on temal Greta Garbo ja Vilma Banky. Filmiſt tahetakſe teha parim aastate jookſul. Käſikirja loodetakſe ſaada iſe Bernard Shaw'lt.

Uus miljon.

Lastehoolekande Keſkkorralduſe loterii looſiti neljapäewa õhtul „Estonia" kontſertſaalis. Miljon ſendiline wõit langes piletile nr. 67.947, mis müüdi Pärnus.

Teiſed ſuuremad wõidud langeſid järgmistele piletitele: 3000 kr. — 74.133, 1000 krooni — 34.251, 500 krooni — 42.168, 250 kr. kaks wõitu — 28.305 ja 92.197, 100 krooni — 40.816, 61.194, 40.562, 70.873, 51.111, 12.302, 31.321

JÖRGEN.

Kahekõne.

Istun täna raskete mõtetega kirjutuslaua taga ja unistan. Aegajalt ekſib mu pilk eemale, wälja aknaſt hämarale tänawale, kus ſõeluwad inimeſed, ſünge talwenägu ees, tawaliſt elurada juba nii äratallatud teel. Ärid teewad inwentuuri; päraſt ſeda korraldatakſe ſuured hinnaalandustega wäljamüügid, kuſt rahwas wõib osta igaſuguſeid kolletama läinud ja ka täiesti uuſi "wasſongis" atribuute. Õhtuti wõib märgata Wiru tänawal pimedates nurkades ſalajaſi ſepitſuſi meeste ja naiste wahel: ſeal peetakſe wiſt ka inwentuur-wäljamüüki 50-protſendiliſe hinnaalanduſega. Ja üldiſele kehwale ajale waatamata õitſeb äri nii mõnelgi pool.

Mu tuba on hämar. Lähenew õhtu toob endaga kaaſa melankoolſe meeleolu. Tänawal ſüüdatakſe gaaſilampe, mis waheſt tuulekäes on ſeewõrra pimeda ja wilkuwa tulega, et peab tõmbama tikuſt tuld et näha, kas latern põleb wõi mitte.

Loen ajawiiteks ſõidukeid. Iga wiie minuti jookſul möödub ligi 35 mootorſõidukit ja pool elektritrammi (liigub ſeal 10 minuti järel). Ootaſin asjatult — ei ühtki woorimeeſt heledalttiriſewa kuljuſehelinaga. Wähe neid on ja needki wiſt ootawad ſeiſukohas, ſilmad ſihitud üle hobuſe laineliſe ſelja . . .

Saaliſt kostab mu juure ükſikuid hääli. Need kõnelejad on ſõber Aadolf ja mu truu Kristiine, kes rõõmustas juſt täna hommikul, et on wõtnud juure kaks kilo kahe päewaga (ta tahab hoida ſaledat joont) ja kaalub nüüd juba 98 kilo.

Lähenen ſalaja ukſeläwele ja kuulatan. Näen, mõlemad ſeiſawad akna ees ja wahiwad ükſiſilmi kuidagi tühjuſesſe.

Kristiine: Sa ei uſu, Aadolf, kuid abielus inimeſel on koguni teiſed mõtted kui wallaliſel. Naiſed, kes on targad ja armastawad oma meeſt, murrawad neile truuduſt nii, et teie, mehed, ei ſaa arugi ſelleſt.

Aadolf: Kuidas teewad ſiis mehed?

Kristiine: Noh, ſeda teete alati nii awalikult — weate oma armſama kõrtſi, kinno, kohwiku wõi mujale awalikku kohta. Silmapilk on teid nähtud ja kogu linn teab kõigeſt.

Aadolf: Aga mis ſelleſt. Kes on poiſsmees, ſellel on ju ükskõik kuhu minna oma kallimaga.

Kristiine: Kuid naiſemees? Mis peab niiſugune ette wõtma?

Aadolf: Hm . . . Naiſemees? Noh, ſa ei tea, kui palju naiſemehi murrab praegu truuduſt nii, et naine ei wõi üldſe aimatagi ſeda. Loll on mees, kes tuleb öösel naiſe juure koju purjus peaga ja wõtab wastu peapeſu.

Kristiine: Ma tahaks näha wastupidiſt meesolewuſt! (Ikka nii, mu armas Kristiine!)

Aadolf: Neid on küll. Üks õige mees tuleb koju ja käratab iſe, et mis, kurat, ſee on, ſa oled juba woodis?! Praegu juſt pidin tooma üles oma ſõbra, kuid ma arwaſin juba ette, et oled negliſhees . . . Teinekord . . . Nüüd läks haruldane juhus wett wedama.

Kristiine: Meie ajal niiſuguſt meeſt ei ole. Näiteks, kui minu Jörgen iſegi kawatſeb üle-aiſa lüüa, tean ma ſeda kohe. Ja kord peab olema majas.

Aadolf: See ei ole ju põrmugi õiglane, kui waid naine . . .

Kristiine: Ära räägi. Kui minu mees murrab truduſt mulle ja ma ſatun ſelle peale, ſiis . . .

Aadolf: . . . tapad ära oma mehekeſe! Seda ma uſun.

Kristiine: Ei, kuid ſkandaal tuleks wõrratu.

Aadolf: Kuid, mis ſiis, kui ſu mees ſatub kirgliſele truuduſemurdmiſe momendile?

Kristiine: Üks gentleman (ja ſeda peab olema iga abielumees) wabandab end kohe ukſel ja palub andestuſt, et wõib olla ſegas . . .

Lõin ukſe paukudes kini. Waataſin aknaſt hoowi, kuid pööraſin kohe ringi — hoowikoer Axel ei olnud ükſi . . .

JÖRGEN.

Onu Peeter.

Tallinna kiri.

Lapsukene, sa ei või ettekujutada, milliseid ärevaid päevi meie Tallinnas elasime. Iga tänava nurgal seisid inimeste salgad ja arutasid ärevate nägudega: „. . . hoiusummad . . . lendas ka sisse . . . puupaljas. . ." Mõistad vist, et kõnelen Kommerts Panga pleitest, mis toimus iseenesest üpris vaikselt. Uks suleti ja uhke uksehoidja, kes ainult jootraha peale sulle avas, vaatas ehmunud silmadega klaasukse taga jalutavaid hoiusummade omanikke. Enne sulgemist oli olnud ka väikseid stseene. Keegi vähema hoiusumma omanik, vanem naine, oli põlvili palunud oma piskut kätte saada, teine lihtne inimene konstateeris pisarsilmil oma viimse 3 kr. kadu ning üks vanem daam, kes kaotas aastate jooksul pennikaupa korjatud 10.000 senti, sai tugeva närvivapustuse. Aga Anton Teetsov, end. meie riigi rahanduse ja Kommerts Panga juht, jalutas stoilise rahuga kohtusse ja teatas krahhist, mis temale nii ootamata ei saanud tulla. Ka teised mitteametlikud selgeltnägijad teadsid panga üle rippuva Damoklese mõõga olemasolust. Ent siin kujunes too teadmine saatuslikuks.

Kroonilist taskutiisikust põdevad noorhärrad jalutavad aga ringi, laotavad käsi ja paluvad resigneeritult väikest laenu. „Oli, pagan, Kommerts Pangas hoiusummad, läksid vett vedama. Vast pumpad mulle ajutiselt . . ." Ning meie pumpame ja — kirjutame kohe korstnasse! Meie enesetunne kasvab! Muutume kõik pangategelasteks, rahaasjanduse eriteadlasteks. Sellisel määral ja selles suunas oskab lõpeks iga mees panka juhtida!

Seega, mu väike, kui vajad nõuandeid tudengivekslite diskonteerimiseks — siin on sulle sobiv mees! Võtame nii palju kui saame ja siis kuulutame enese pankrotti. Ning kõigest sellest võetust pole teistel enam midagi võtta. See on uusim finantspoliitika. Kui soovid käia suurte meeste jälgedes, siis järgne finantsgeeniusele

Onu Peetrile.

„Tallinna Teataja" nr. 3, 17. I. 31. Lk. 2.

Prantſusmaal ei ole töötuid!

45 miljonil inimeſel puudub kindel ſiſſetulek.

Nagu meie eelmiſes lehes teataſime, on kogu maailmas 15 milj. tööta tööliſt. Juba ſelleſt ükſi on küllalt, et tõendada, kuiwõrd tähtſa probleemi kujundab tööta tööliſte küſimus maailma majanduſes. Et ſelleſt ſelget pilti ſaada, toome mõningaid wõrdlewaid arwuſid töötute arwu kaswamiſeſt mõnedes maades. Eſitatawaid arwe ei ſaa loomulikult pidada täpſateks, nii et ka nende põhjal ei ſaada weel õiget ettekujutuſt tööpuuduſe probleemiſt. Arwude aluſel wõime waid waadelda tööpuuduſe arengut aasta jookſul. Kuna töötute arwu kindlaksmääramiſt toimetatakſe igas riigis iſe metoodi järgi, ei anna arwud ka õiget pilti iga riigi kohta.

Ka üldarw, 15 miljonit, on wõetud ümmarguſelt. Kui ſiiski arwestada, et igal töötul on hoolitſeda kolme inimeſe eeſt, ſiis ſame

45 miljonit inimeſt,

kellel ei ole õieti mingeid elamiswõimaluſi.

Suurim on tööta tööliste arw praegu Inglismaal, ühendriikides ja Sakſamaal, kus on neid kokku 10 milj., ühendriikides üksi 5 milj. Nii Nõukogude Wene kui ka ühendriikide tööta tööliste arw on endine. (Nõukogude Wenemaal arwatakſe — tagaſihoidlikult wõttes, olewat 1 milj. tööta tööliſt.) Allpool toome mõned arwud teiste maade kohta:

	1929 a.	1930 a.
Sakſamaa . . .	1.387.000	2.354.000
Briti	1.255.000	2.319.000
Itaalia . . .	333.000	534.000
Auſtria . . .	168.000	238.000
Poola	91.000	167.000
Auſtraalia . .	53.000	90.000
Belgia	17.000	82.000
Tſchehhoſlowakkia	19.000	58.000
Taani	36.000	44.000
Hollandi . . .	14.000	37.000
Rumeenia . . .	6.000	36.000
Rootſi	22.000	35.000
Norra	20.000	24.000
Prantſusmaa .	1.000	5.000

Nagu neiſt arwudeſt ſelgub, on kõige õnnelikumas ſeiſukorras Prantſusmaa, kus on ainult 5.000 tööta tööliſt,. Prantſusmaa majanduslik poſitſioon on üldſe läinud aasta jookſul märgatawalt tugewnenud. Paris kujuneb jälle pankurite keſkkohaks, kuſt finantſeeritakſe hulka Euroopa tööstuſi. Ka meil on Prantſuſe kapitali paigutatud mitmesſe ettewõtteſſe. Muu ſeas tubakawabrik „Laferme" tegutſeb Pariiſi inſtruktſioonide järgi.

Nagu eelpool mainiſime, ei ſaa ametlikke andmeid pidada alati täpſaiks. Selleparaſt on ſuur wahe regiſtreeritud töötute ja tööta tööliste oletatawa arwu wahel.

Üldiſelt wõime toodud ſtatistika aluſel konstateerida töötute arwu kaswu, mis ſiiski näib Põhjamaadel olewat kõige wäikſem. Nii on Norra töttute arw kaswanud ainult 4.000 wõrra, Rootſi 13.000 wõrra ja Taani 8.000 wõrra. Kui neid kõrwutada näit. Rumeeniaga, mis 1929 aastal wõis weel õnnelik olla oma 6.000 töötuga, kuid 1930 a. ſai neid juba kuuekordſelt, ſiis on wahe ſilmatorkaw. Ka Belgias on kaſw tähelepanu wääriw. 1929 a. 17.000 wastab 1930 a. 82.000! Tſchehhoſlowakkia oma 58.000 töötuga (1929 a. 19.000) jääb ſiin kaugelt maha. Suureks ei ſaa pidada ka Itaalia töötute arwu — 534.000, kui wõrrelda ſeda

Suurim on töötute määr — rahwaarwu aluſeks wõttes — Sakſamaal, Britannias ja ühendriikides. Sakſamaal on näit. 36 töötut iga 1000 elaniku kohta, Britannias 53 ja ühendriikides 41. Teistes riikides on ſee arw ſilmapaiſtwalt wäikſem Taanis, näit. 12 iga 1000 elaniku kohta, Rootſis 6, Eestis ainult 3, kuid Lätis weel wähem: 2.

Ei ole ettenäha, et tööpuudus käesolewal aastal wäheneks. Selleſt kujuneb kahtlemata üks raskemaid probleeme, mille lahendamiſeſt peawad kõik maailma riigid oſawõtma.

Jant rukkiga.

Maamehed müüwad wilja „altkäe".

Samal ajal, kui majandusministeerium püüab parandada oma endiſeid wigu ja otſib pääſeteed ummikuſt, millesſe tema oma eſimeſe rukkiostuga ſattunud, müütab põllupidaja oma wilja otſe pagaritele ja leiwatööſturitele. Mitmed linna leiwatööſturid on ſaanud wiljapakkumiſi, kus rukiſt ollakſe walmis müüma 12 ſenti kilo. Ametlik hind on teatawasti teiſtkordſel ostul määratud 15 ſendiks, kuna eſimeſel ostul maksti 19 ſenti. Nüüd ſeletab majandusministeerium iſe, et tolleaegſed kalkulatſioonid olnud — wildakud! Mis aitawad nüüd need enda mannetuſe tunnistamiſed, kui riigil tuleb tunduwaid kahjuſid kanda!

Majandusministeeriumi tegewuſe iſeloomustamiſeks tuleks tarwitada ſamaſuguſeid ſõnu kui marſſal Pilſudski ſaeimi kohta ütles. Waewalt leidub meil weel asjatundmatumat aſutuſt Eesti wabariigis! Kui palju meelekibeduſt, pettumuſi ja pesſimismi tuleb kirjutada ſelle poliitika arwele, mida juhitakſe Toompea nõlwakult!

Eesti majanduselu 1930. a.

Wälismaa erapooletul walgustuſel.

Lübecki kaubanduskoja neil päewil ilmunud aruandes 1930. a. kohta peatutakſe lähemalt kõigi Läänemere äärcs aſuwate riikide majandusliku olukorra juures. Kuna meil ſeni ülewaade möödunud aasta kohta puudub, ſiis tohiks need armamiſed meiegi lugejaid huwitada — eriti ſelles oſas, mis puutub meie maasſe. Aruandes loeme:

Ülekaalus põllu- ja karjamajanduſeſt ſõltuw areng Eestis wõitleb ſuurte raskustega. Waatamata headele lõikustele a. a. 1929 ja 1930 ei paranenud üldine majanduslik olukord, kuna ſaaduste hinnad maailmaturu hinnaliikumiſe tõttu kujuneſid nii madalaiks, et põllumajanduſe ettewõtete renteeriwus oli wõimatu. Ka walitſuſe poolt kodumaa wiljakaswatuſe kaitſeks ſisſeſeatud rukki ja rukkijahu kaubandusmonopol ja aruandeaasta nowembris teostatud niſutolli kõrgendamine pole weel annud tunduwamat kergenduſt üldiſele olukorrale, liiati, et karjamajanduslike ſaaduste — eriti wõi — hinnad edaſi langeſid.

Konjunktuurile — ja ſeda juba 1929. a. — mõjus kaaſa raha- ja krediidikriis, tugewnedes weelgi aruande-aastal. Et waluutat ſtabiilſe hoida, oli riigipank ſunnitud raha-ringwoolu wähendama ja majanduskrediite kärpima. Kuigi Eesti Pank 7. oktoobril 1930 alandas wekslidiskonti 8-lt 7-le protſendile, on intresſimäärad ſiiski weel wäga kõrged. Deebetintresſid kontokorrentliiklemiſes alandatawat 1. jaanuariſt 1931 — 12 protſendi peale. Riigipanga waluuta- ja krediitpoliitiliſed korralduſed ja hinnakujunemiſe tõttu wähenenud ostujõud alandaſid äritegewuſt igal ärialal. Teiſeſt küljeſt näib nõrkade ettewõtete kadumine wähemalt krediidikindluſt tõstnud olewat. Eesti Diskontopanga makſutoimetuste lõpetamine, mille tagajärjel iſegi üks ſuurem Tallinna ſaapa- ja nahawabrik konkurſſi ſattus, on ſeiſukorda halwendanud. Ka wähemates linnades tuleb ära märkida rea tööstusettewõtete kokkuwariſemiſt. Nii tuli tööstuſel läbi teha puhastuskriis, mis weel praegugi pole lõppenud, ja mille jookſul oli tarwis liita iſegi ſeni iſeſeiswalt tegutſenud ettewõtteid. Nagu põllumajanduſele, nii pidi walitſus üksikutele tööstusharudele appi tulema kaitſe- ja „kaswatustollide" loomiſega, näit. tekstiil- ja nahakaupadele. Sel teel kaitstud tööstuſed aſuſid oſalt ja waatamata kaubanduſe terawale protestile — oma kaupu müüma omapoolſete müügi-korralduste kaudu. Ebaſoodus oli ka Eestile mitte tähtſuſetute paberi-, tſelluloosi- ja puutööstuste ſeiſukord. Lõigatud puude tagawarad olid nii ſuured, et ſaagimistehaſed pidid oma tegewuſt tunduwalt piirama. Kogu Eesti puuturul andis end ähwardawal kujul tunda Wene puu pilkehinnaline wõiſtlus, ja ſeda niihästi ſiſeturul kui ka wälismüükide alal, eriti Inglismaa tehingutes, kus operatſioonid ſaawutaſid waewalt poole eelmiſe aasta taſapinnaſt. Wene wõiſtluſe tulemuſena tekkis lõigatud puukauba alal normaalſet turuſeiſukorda ruineeriw hinnalangus.

Kooskõlas üldiſelt ſurutud majandusolukorraga on Eesti wäliskaubanduſe läbikäigud alanenud, ſeda niihästi ſisſeweos (peamiſelt walmiskaubad), kui ka wäljaweos (peamiſelt puu- ja teiſed toorained). Eesti wäliskaubanduſeſt oſawõtwate maade hulgas ſeiſab Sakſa niihästi ſisſe- kui wäljaweo alal endiſelt eſimeſel kohal. A. 1929 Eesti ja Wene wahel ſõlmitud kaubandusleping pole õigustanud neid ootuſi, mis ta peale pani Eesti majanduselu. Loodetud Wene ſuured tellimiſed on ära jäänud. Aasta eſimeſe 9 kuu jookſul oli kaubandusbilanſs ſel alal rängalt paſſiiwne. Wene ſiſſeweole 25.000 tonni 3,8 milj. krooni wäärtuſes wõis Eesti wastu ſaada 7.300 tonni 1,9 miljoni kr. wäärtuſes. Ka Eesti-Wene tranſiitkaubandus liikus ſamas wahekorras. — On aruſaadaw, et Eesti majanduselu halb üldolukord pidi halwasti mõjuſama ka riigi awalikku finantsmajanduſt.

25-a. juubel.

Näitejuht Paul Sepp.

Uus tollitariif

tuleb arutuſele alles päraſt eelarwetööde lõppu, ſeega ei ſaa tollide kõrgendamiſeſt juttu olla enne aprillikuud.

Kuulu järgi on uues tollitariifis alandatud tolle tooresainete ja poolwalmisſaaduste pealt. See tendents läbistab punaſe joonena kogu tollitariifi.

Aitas!

Moskwaſt teatatakſe, et tuntud lasteaſt Kraſsnogorski, kes ühes oma naiſega ſabotaaſhi päraſt wangistati, on nüüd mitmete maade arstide ühiſe protesti tagajärjel wabastatud.

Waranduſe kõrwaldamine raadioäris.

Kahe naiſe kõrwalteenistus.

Juba enne jõulu liikuſid linnas kuulduſed ühes ſuuremas raadio ja grammofoni äris aſet leidnud pikemaajaliſeſt äri waranduſe kõrwale toimetamiſeſt, mille läbi äri tunduwaid kahjuſid ſai.

Kõrwaletoimetamiſt olewat teostanud kaks mainitud äri naisametnikku, kes kuulwad kohwik Feiſchneri pealelõunaste alaliste külaliste hulka. Wiimaſel ajal äratanud ühe daami ſilmapaiſtwalt elegantſed tualetid üpris ſuurt tähelepanu mainitud daami „heade ſõbrannade" hulgas. Asja ilmſikstulekul ſelgus ka kaſukate päritolu. Kuulu järgi kõrwaldanud mõlemad ametnikud grammofoniplaate, fotoaparaate jne., mida realiſeerides wõimaldanud endale üpris kena kõrwalſisſetuleku.

Aſi on praegu politſeiliku juurdluſe ſtaadiumis.

Eesti Pank

jaanuaris.

Nagu iga kuu algul, nii on ka jaanuari algul aſet leidnud ſuurem laenuſummade tagaſiminek, nimelt 1.33 milj. krooni wõrra. Samal ajal on pankade jookswad arwed Eesti pangas 1.18 milj. krooni wähenenud. See kõikumine oleneb pankade bilanſeerimiſe praktikaſt; kuu lõpuks täiendatakſe oma reſerwe — kaſſa ja jookſew arwe Eesti pangas rediskondi ja konto-korrent arwe najal ſamas pangas, et tarwilik ſulatagawara alammäär bilanſis olemas oleks. Kuu algul tactakſe oma ſuurenenud kohustuſed jookswaſt arweſt, mis põhjustab pankade jookswate arwete ja laenude üheaegſe kõikumiſe.

Muudeſt muudatusteſt panga arwete ſeiſus torkab ſilma kattewara tagaſiminek 0.58 miljoni krooni wõrra, mis arwatawasti aga ſuurem on, kuna ka „muud aktiwad", kus arwestatakſe wäliswaluuta reſerwi, on tagaſi läinud.

Peaasjalikult waluuta müügi tagajärjel on ringwoolus olew pangatähtede hulk koomale tõmbunud 1.39 miljoni krooni wõrra. Üksikasjalikumalt wõetud on muudatuſed järgmiſed:

Miljonites kroonides	7. jaan.	+ rohkem — wähem kui 31. dets.
Kattewara	22.49	—0.58
Siſewekslid	12.37	—0.74
Laenud	11.75	—0.59
Muud aktiwad	12.77	—0.39
Pangatähed liikwel . .	30.84	—1.39
Jookswad arwed . . .	14.39	—0.97
Muud paſſiwad . . .	8.24	+0.19
Kattewara %	49.71	+1.24

Kuigi kattewara on wähenenud, on ſamuti wähenenud jookswad kohustuſed, mille tõttu kattewara wahekord jookswate kohustustega 1.24% wõrra on tõusnud.

Tamber Tall. Teat.

Stokholm kaswab.

Tööstus areneb.

Praegune Stokholmi elanikkude arwu kaswamine on harulduſelt ſuur, wastates ſuhteliſelt ſamaſuguſele 17-ſajandil. 30-aastaſe ſõja alul oli Stokholmis 10.000 elanikku, ent 30 a. hiljem oli ſee juba neljakordſeks kaswanud. Päraſt maailmaſõda on märgata ſamaſuguſt kaswu tendentſi. 1920 a. oli Stokholmis 450.000 elanikku, praegu aga juba 600.000. Elanikkude arwu kaswamiſe põhjuſeks on ſuured majanduslikud wõimaluſed ning wäljarändamiſe piiramine. Endistel aegadel rändas aastati 15.000 rootslaſt wälja, kes olid ſuuremalt oſalt maalt. Tööstuſe arenguga wõib Rootſi nüüd pakkuda tööd ja leiba palju rohkem kui enne. Kuna Stokholm on alati olnud tööstuſe ja kaubanduſe keſkkohaks, wõib arwestada 14.000 iſiku aastaſe juurewooluga pealinna.

Läbikäigumaks on kurjaſt.

Läbikäigumakſu kawatſus on äriringkondades üldiſt rahulolematuſt tekitanud. Läinud nädalal käiſid laewaomanikude eſitajad ſelles asjas riigiwanema juhul. Toodi ette, et laewadel tuleks aastas makſta ſelle makſu arwel riigile 250.000 kr. Seda on raske teha, kuna wõiſtlus on ſuur ja praegugi teiste riikide laewad neid ſumme ei ole ſunnitud makſma. Nii ei ſundaks Eesti lipu all ſõitwad laewad prahtiſid wõtta ning kahjudeſt hoiumiſeks peawad eſinema mõne teiſe riigi lipu all.

„Tallinna Teataja" nr. 3, 17. I. 31. Lhk.

Metallitööstus kuristiku äärel.

TOLLIKAITSE TARVILIK.

Kui vaadelda sisseveo statistikat, võime konstateerida metallisaaduste ja masinate sisseveo ulatuvust 15 milj. kroonini aastas. See määr iseenesest tõendab, kuivõrd suur tarvidus meil masinate järgi on ja kuivõrd vähesel määral neid kodumaal saadakse valmistada.

Kas ei suuda meie metallitööstused valmistada kvaliteedilt välismaistele toodetele vastavaid masinaid? Kahtlemata peame sellele küsimusele vastama jaatavalt, eraldades ainult mõningaid erimarke. Mis põhjusel eelistatakse välismaade tooteid? Puudub usk kodumaa tööstuse võimetesse, valitseb too üldine, Venest pärandatud arvamine, et head masinad võivad tulla vaid välismailt.

See usu puudus on mõjutanud ka senist n.n. kõrgemate sfääride suhtumist kesk- ja väiketööstusesse metalli alal. Tooresainete tollid on kruvitud kõrgele, valmismasinatel sellevastu on üpris madal toll. Sarnasel viisil võetakse kodumaa tööstustel ära võistlemise võimalus. Parimaks tõenduseks on siin „Tegur", kelle tooted vastasid nõuetele. Nüüd suudab vabrik ennast päästa vaid ühinemisega. A.-s. „Krull" võtab asja kuuldavasti üle. Põllumajandus on raskustes, ent ei saada aru, et kodumaa toodete ostmisega hoitakse raha kodumaal ja ei raisata miljoneid kroone välisvaluutat. Meil valmistatakse kõiksugu põllumajanduslikke masinaid ja tehnilisi tarbeid, naftamootoreid, kõrge- ja madala rõhu aurukatlaid, paberossikesta masinaid, igasuguseid automaataparaatide vedrusid, pagariäridele ahjude naftakütte sisseseadeid, kompvekimasinaid, isegi helifilmiaparaate, mis kuuluvad juba komplitseeritud toodete hulka. Need mõned näited tõendavad küllaldaselt meie tööstuse võimet ja sellega ühtlasi õigust kaitse saamiseks. Kesk- ja väiketööstus on püüdnud ja suutnud edasi tegutseda niivõrd rasketes oludes, et tuleb ainult selle elujõudu ja sitkust imestada. Tollikaitse on seni pea täielikult puudunud. Seal on näit. iganenud kaitsetoll sellisel ainel kui seda on karbiid, mida omalajal tarviati ainult valgustuseks, kuid nüüd kasutatakse raua kokkukeetmise juures. Sellega saavutatakse töös kiirem tempo. Ühtlasi on võimalik tellimisi kiiremalt täita. Leidub veel hulk teisi aineid, mida metallitööstuses vajatakse tooresainena ja mis praegu veel kõrge tolli alla käivad. Kahjuks ei ole meil võimalus olnud tutvuneda uue tollitariifi kavaga, kuid kuulu järgi on seal mõningaid soodustusi tooresainetele ette nähtud. Võib olla, oleks sel alal ka suudetud rohkem kesk- ja väiketööstusele vastu tulla, kui oleks loodud tihedam kontakt vastavate ametiasutuste ja töösturite vahel. Seni on aga „ülevalpool" suhtutud kesk- ja väiketöösturitesse ignoreerivalt.

Kui sellises suunas edasi minnakse, kujuneb kodumaa metallitööstuse kadu paratamatuks. Kord lõpeb ka jõud otsa, ei suuda enam vastu panna. Selle tagajärjeks on välismaa toodete rünnak meie turule, selle vallutamine ja hindade kõrgenemine. Siis maksab tarvitaja oma taskust suured vahekasud ja hulk kodumaa tööstusi jääb seisma ning töölisi ilma tööta.

Meie metallitööstuse juures on tähtis masinate lattu valmistamise võimalus. Sealjuures ei ole aga olemas kindlat turgu ja head müügikorraldust. Seda kõike tuleks reguleerida. Tööstused valmistavad tooteid omal riisikol lattu, kulutavad selleks miljoneid ja sealjuures puudub neil kindlus, et nad saavad oma tooted turule mahutada. Lattu valmistamine nõuab kapitali, kuid odavaprotsendiliste laenude saamine on kesk- ja väiketööstusele raske, kui mitte täiesti võimata. Ka siin oleks tarvis uusi korraldusi ja vastutulekut elujõulistele ettevõtetele.

Loodetavasti saadakse meie mõõduandvates ringkondades aru kodumaa metallitööstuse olemasolu tähtsusest ja hakatakse aegsalt otsima abinõusid selle edasitegutsemise võimaldamiseks. Tollikaitse oleks esimene samm, odavad krediidid ja turu korraldus järgmised. Need ei käi üle jõu, kuid aitavad alal hoida tähtsat kodumaa tööstusharu.

KINDLUSTUSKÜSIMUSI.

Pôllumeeste omakindlustus.

Tegelikkude, looduſest rippuwate õnnetustega on alati kõige ligemalt ſeotud põllumees. Ükski teine kutſeliik ega ametiala ei tunne ſelliſe terawuſega ilmastikuga ning wõimalikkude klimaatiliste mõjutustega kaaſaskäiwaid kahjuſi, kui nimetatud klaſs, kelle ſiſſetulek rajaneb peamiſelt looduſele, olenedes aasta õnnestuwuſest. On loomulik, et ſes ſuhtes ka põlluharijate klaſs mingit kindlustuſt wajab, eriti aga praeguſel majanduslikult raskel ajajärgul, mil ſageli juba raske ikaldusaasta majapidamiſele ſaatuslikuks wõib kujuneda.

Jälgides ſama ſuunaliſelt teiste riikide kindlustusliſi tingimuſi ja aſutiſi põllupidajate huwides, leiame ſiin eriliſi, juſt ſelle eesmärgiga wäljakujunenud ühinguid. Nii on Sakſamaal wäljakujunenud mitmeid põllumeeste omaorganiſatſioone, kes põlluſaaduste ikalduste, ehk loomataudide eſinewuſe korral oma liigetele abi annawad.

Eriliſelt on wäljakujunenud ſarnaſed aſutuſed aga Taanis, kui puht põllumajanduslikus riigis. Siinſed aſutuſed kannawad rohkem kooperatiiwſet laadi ja liikmeks on eranditult peaaegu kõik põllupidajad. Ühing annab oma liigetele ſamuti abi õnnetuste korral, taſudes põhikirjas ettenähtud korras kõik rahe- ja ikalduskahjud ning eſinewad loomaõnnetuſed. Omades eriliſelt ſuured kapitalid, on koondanud ſarnane ühing oma kätte kõik põllumehi tarwetega warustawad ühiskauplused, millega on ſoodustud ka wastaw odawamahinnaline warustamus tooresainetega ja muude kaupadega. Samuti on ſama ühing ſiſeturu põlluſaaduste hindade normeerijaks, hoides ära wälisturgude wõimaliku mõjutawuſe. See ſünnib wastawate fondide kapitalidega, umbes analoogiliſelt meie kawatſetawa peekoni fondile.

Muidugi, ei ſaa ſelline kindel organiſeerumine ja kapitalide mahutawus toimuda aasta paariga, waid ſelleks läheb wõrdlemiſi pikkt aegu, nagu ſeda näitas ka Taani põllumeeste omaabi organiſatſiooni kujunemine.

Meil ſamas ſuunas on astutud waid eſimeſt algſamme. Põllumeeste kindlustamine ikalduste ja loomaõnnetuste wastu kerkis päewakorrale alles wiimastel aastatel, mil kindlustusſeltſid oma tegewuſe wõtſid ka koduloomade ja rahekindlustuſe. Tegeliku ikalduſe ja kewadiste ſuurwee mõjude wastu laienes kindlustus alles ſiis, kui aastat paar tagaſi kujundati eſimeſed, puht põllumehe huwe kaitswad organiſatſioonid. Neiſt elujõuliſemaks on kujunenud ſeni ühing Põllumeeste Keſkkaſſa, milline oma tegewuskawa ja põhikirja aluſel annab abi oma liigetele rahe- ja ikaldusõnnetuste ning hobuſeõnnetuste eſinewuſe korral.

Lühikeſe tegewus-aja kestel on ühing ſuutnud oma ümber koondada wõrdlemiſi laialdaſe põllumeeste hulga, nii et praeguſelt ſee arw ulatub üle 5000. Peale otſekoheste õnnetusjuhtumite annab ühing liigetele ka odawaprotſendiliſt laenu ſ. o. juhul, kui eſinew kahju ei peaks kuuluma taſutawate liiki.

On fakt, et ka meie põllumeeste ringkonnis ſuudetakſe hinnata ſarnaſe organiſatſiooni tähtſuſt ja eriliſt wajaduſt. Ei wõi loota ega nõuda, et ühing kaswaks lühiajaliſelt ſelliſe ulatuſeni, nagu on analoogiliſed wälisriikide organiſatſioonid, kuid ſiin peab arwestama asjaoludega, et aſi eneſeſt on uudne ning ſeega laiematele hulkadele wõõras, millele ſeltſib muidugi teatawal määral eestlaſe iſeloomule nii omapäraſt kaalutlewat pikameelſuſt ja ſageli põhjendamata umbusku.

Ühingu raskemaks tööks on kindlasti põhimõtte igakülgne ja erapooletu ſelgitamine laiematele hulkadele. Kahtlemata peab ſelliſes organiſatſioonis eemale jääma poliitika ja parteilikkus, kuna majanduslised huwid ſel alal on kõikidele ühiſe kaaluwa tähtſuſega. Rõõmustawalt on ſenini organiſatſioon püſinud ka täiesti erapooletul aluſel, milliſes ſuunas püütakſe jätkata ka edaspidiſt tegewuſt.

Loodetawasti kujuneb ſiit aegade kestes wälja kindel ja laiaulatusline põllupidajate ühing, milleks igatahes meie oludes küllaldaſelt eelduſi olemas.

— F. —

KODUMAALT.

JURNALISTO.

Tartu pilte.

Omnibus.

Kuigi Tartu pole jõudnud weel ſelliste tehnika karjeteni, nagu on ſeda elektritramm (millega pealinn wõib wastuwaidlematult mängida monopoli), on ſiin ſiiski oma liiklemiswahendid, mis kannawad kannatlikku ja wähenõudlikku tartlaſt linnaſerwaſt — linnaſerwa. Truult on need wanad, muuſeumieſemeiks kujunenud maſinad teeninud kodanikke ja teeniwad weelgi, kuni pole ajahammas häwitanud rooli ja rattaid. Harjunud on tartlane ſelle wana, armſa, punaſt imiteeriwat wärwi ſõidukiga; harjunud ka kõikide nende luksusliste mugawuste, rohkemas ulatuſes aga ebamugawustega.

Kui ſõidab aga ſiia külla korraks too Tallinna onu, kes mõnulenud luksusliste ſõidukite pehmel polſtril, ſiis eſialgu wõib ſattuda ta Tartu omnibuſel ſõites weidi ebamugawate üllatuste keeriſesſe.

Esmalt, kui hakkab walmistuma ſõidule ſee maſin, ronib juht kiiresti kohalt ja hakkab wäntama. See wõib wäldata makſimaalſelt igawikuni, kuid paremal juhul wõib aſi likwideeruda ka weerandtunni jooksul. Oletades, et oli õnnelikum juhus, ſiis järgmine üllatus on külaliſele ebamääraſelt ſuur mootori mürin. See paneb kahtlusäratawalt wäriſema kogu ſõiduki, kuid kõige peale waatamatult ei ſünni kataſtroofi. Konſtruktſioon neil ſõiduriistel on juba ſelline, et kokku jääb kõik endiſelt, mis ſummas moodustawad omnibuſe. Jääb alles ka juht ja piletipreili. (Konduktori instituut on ſenini ſiin weel teadmata.) Wiimaks weerebki minema too Tartu natſionaalne ſõiduk. Wäriſewad ja põriſewad kõik klaaſid ning raamid, kõigub katus kurjakuulutawalt, aga ſõitjad need ſees tantſiwad rappumiſe tantſu, mis ſeiſab naabri konnaſilmade ſõtkumiſes, üksteiſele ſelga kukkumiſes ja peaga wastu ſõiduki lage tagumiſes, kui juhtub weerewa ratta alla ſuurem kui ſentimeetriline konarlus. On omajagu ülemeelikkuſt, wõib olla iſegi romantikat ſes tantſus, kuid ſeda tuleb mõista ja harjuda, niiſamuti kui omaaegſelt moodſa charlestoniga.

Omnibus aga weereb . . . weereb pikkamööda, nagu kunagi wäſinud ja elutüdinud olend, kes liigub waid ſeepäraſt, et ſelleks ſundus olemas. Karjatab hoiatawalt igal tänawanurgal, wäriſeb ja tuigub, ent jõuab ſiiski järgmisſe peatuspunkti, kus wabastab end ebameeldiwaſt koormaſt, kuigi mõnd ſõijat aitawad ſõidukiſt wälja ſiis juba haigetalitajad.

Söögimajas.

Neid on ſiin palju. Igaüks oma omapäraſuste ja mõnuſustega. Korra külastaſin ka toda ſüdalinna ſöögimaja, kuhu polnud ſenini ſattunud. Läkſin waid ſelleks, et waadata ja otſida paremat endiſeſt.

Ja tõſi! See on ſöögimaja põhjalikkumate omapäraſustega.

Saad ehk ſiin laua, kui õnnelikum juht, wõid läbi akna jälgida Alekſandri tänawal promneerijaid ja oodata, — oodata ſelle ſõna kõige tõſiſemas ja waluſamas mõttes. Tuleb lõpuks too preili, heidab ſulle pilgu, milleſt ſelgesti wõid lugeda: „näljarott", torkab ſiis ſulle nina alla ſöögikaardi. Loed: „puljonn birugaka" — wiſt midagi uuemat, wõib katſuda. Palud preilit ſeda tuua. Ent too armuline inimene ei mõtlegi minna, nõjatub ilusti lauale, klahweldab leinarüüs küüntega wastu lauda ja põrnitſeb ſulle otſa. Ehmud. Sorid ruttu ſöögikaardil, kahmad eſimeſe kättejuhtuwa prae ja tellid ſelle, kartuſes, et ootaw daam midagi waluſat ei ütle.

Saad wiimaks toidu. Kugistad kuidagi alla ning imestad tolle imeliſe toidu „buljonn birugaka" originaalſet maitſetuſt. Katſud likwideerida kuidagi lõunaſöömiſt, kuna ei wõi kindel olla millegis uues üllatuſes. Hõikad preilit, et maksta arwet. See peatub korra. Waatab üle õla näoga, mis ſelgesti annab mõista, et armſal daamil on muid huwe. Ongi. Kuſagil ſeina taga koriſeb raadio waljuhääldaja „Donna Klarat", ja preili proowib parajasti uuſi tantſuſamme.

Kuid ſaad lõpuks tulema, pead weenwalt konstateerima: tõesti algupärane kohtlemine, ainuke originaalſus tänapäewal.

Jurnalisto.

TARTUST.

Tartu telefoni wabrik warustab wälisriike.

Täiesti kindlal majanduslikul aluſel poſeerub praegu Tartu telefoni wabrik, kellele uſaldatud tellimiste rohkus põhjustas hiljuti lõppenud hoone juureehituſe.

Tartu telefoni wabrik on wiimaſel ajal hakanud walmistama peale telefoni aparaatide ka raadio aparaate, mis peamiſelt lähewad ſiſeturule. Seewastu walmistab aga wabrik telefoni-aparaate ſuurel arwul ka wälisriikidele. Nii on läinud aasta kestel tellimiſi täidetud Soome, Türgimaale ja iſegi Hiinasſe.

Praegu on wabrikul ſuurem riiklik tellimine 1400 aparaadi peale, mis wabriku ajakohaſe ſisſeſeade juures täiesti wõimaliku täitmiſe leiab.

Siſeturul nõudmine wabrikus walmistatud lihtſatüübiliste raadioaparaatide „Radior 3" peale on käesolewal ajal ſeewõrd ſuur, et pole tagawaraks jõutud walmistada ühtki aparaati, kuna kõik on läinud otſekohe müügile.

Nõudmiſe nimetud aparaatide järele põhjustab odawus ja täieline wõistlusjõulikkus wälismailt ſisſeweetawate aparaatidega.

NARVAST.

Usk muutub.

Narwa-Jõeſuus õitſes omal ajal lahkuſuliste tegewus. Lühikeſe ajaga aſutati terwelt 6 palwemaja, kus ſamapaljud uſulahud oma jumalateenistuſt pidaſid. Nüüd on aga asjas ſündinud pööre. Ollakſe palwemajadeſt tüdinenud ja pöörataksſe tagaſi ew.-lut. kiriku rüppe. Selle tagajärjel on neli palwemaja olnud ſunnitud oma ukſi ſulgema.

Puudustkannatawaid lapſi

on kohalikkude naisorganiſatſioonide hoole all 312. Nende hoolekande korraldamiſeks andis ſotſiaalministeerium 25.000 kr. mainitud organiſatſioonide käſutada. Linnas aſutatakſe 3 hoolekandepunkti.

PUHKEHETKIKS.

Eradetektiiwid Eestis.

Lahendawad abielurikkumiſi. — Ülesannete mitmekeſiſus.

Meile kirjutatakſe:

Eestis töötab detektiiwaſutiſi juba üle aasta, kuid arwatawasti ſuurem jagu meie kodanikeſt ei tea üldſe, milliste asjadega teewad tegemiſt ſarnaſed aſutiſed. Sellepäraſt pöördus nende ridade kirjutaja Harju tn. aſuwa eradetektiiw- ja teadetebüroo juhataja poole, et hankida täielikumaid teateid olukorra kohta.

Teatawasti juhib ſeda bürood kauaaegſe praktikaga endine kriminaalpolitſeinik, kelle jutuſt ſelgub, et büroo tegewus Tallinnas on wiljakaks oſutnud. Juhataja on arwamiſel, et ka prowintſiſt wõiks tulla küllaldaſelt tööd, kuid prowintslaſed ei ole weel tänini teadlikud büroo tegewuſeſt.

Eestiski leidub küllaldaſelt inimeſi, kes on ſeadnud oma elu ülimaks ſihiks auſate kaasinimeste tüssamiſe. Sarnaſed on enamasti üpris „nooblid härrad“, kes jätawad pealtwaatajale mulje, et on tegemiſt kas ſuurärimehe, majaomaniku wõi jumal teab milliſe kultuuraſutiſe direktoriga. Tegelikult oſutuwad ſarnaſed iſikud ſageli aferistideks, kes mõistawad oſawalt laweerida ſeaduſeparagrahwide wahel. Sagedasti leiab mõni aus inimene end ſarnaſe petiſe küüſis, kuid tawaliſelt on ſiis juba hilja midagi tõſiſemat ette wõtta. Joostakſe politſei ja adwokaadi juure, kuid need ei wõi ſiin enam midagi parata. Petis on oſanud wiia asja tſiwiilwahekordadeni, wõib ainult kohtu poole pöörata. Meie teame aga, et kui aſi kohtuſſe antakſe, ſiis kohtunik wõib olla, mõistab küll petiſt kahjuſid wälja maksma, kuid tegelikult ei ole kelmil mingit waranduſt — ja nii on jõutud jällegi ſurnud punktini. Kahjukannataja on aga omaſt ilma, wõib olla ka jäädawalt.

Sarnastel juhustel peab tegutſema wäga kiirelt ja oſawalt. Harilik kodanik aga, kes ſeotud igapäewaſe töö ja askelduſega, ei leia ſeks wõimaluſt. Siis pöördutakſe detektiiw-büroo poole.

Üheſt ſarnaſeſt juhuſeſt jutustab büroo juht:

Kuſagil prowintſis olid pannud kokku kolm ärimeeſt rahad ja löönud lahti ſuurema kaupluſe. Muidugi oli omawahel ſõlmitud leping jne. Kauplus läks alguſes kõigiti hästi ja kuſagilgi ei nähtud wiga. Hiljem aga lahkunud üks oſanikeſt ja edaſi töötama jäid ainult kahekeſi. Warsti ſelgus, et üks neiſt oſanikeſt oſutus mitteauſaks ja kaſutas teiſe oſaniku äraſõidu aega ſelleks, et kaupluſes „puhaſt tööd“ teha. Teine oſanik leidis tagaſi tulles eeſt ainult tühjad ruumid. Mis nüüd teha? Hea nõu on kallis! Kahjukannataja ſaab aga juhuslikult teada, et mees peale kaupluſe tühjendamiſt putkanud pealinna. Saabudes pealinna, ſeab mees otſekohe ſammud kriminaalpolitſeiſſe, kus palub teiſt oſanikku kinni wõtta. Kriminaalpolitſeis kuuleb aga mees oma ſuureks imestuſeks, et ſealtpoolt mingit abi loota ei ole, ſeſt küſimuſe all on tſiwiilwahekord, kuhu politſei ei wõi midagi parata. Lõpuks pöörab mees büroo poole. See ſaab ülesandega hakkama. Juba paari tunni päraſt on käes mees ja õhtuks on teada ka kaupade aſukoht. Nii ſai prowintſimees kätte oma waranduſe, mille wäärtus ligi 2000 krooni.

Pettuſed pole alati ühelaadiliſed. Mõne päewa eeſt astus bürooſſe mees, kes teatas, et ſaaks Wiru tänawale kuſagile kontori kaunis hea palgaga koha, kuid kontoriomanik tahab ſaada kautsjoni 250 krooni. Mees palub kindlaks teha: 1) kas kontoril on ka mingit waranduſt wõi tagatiſt, et ta oma kautsjoni ka ükskord wõiks ſaada tagaſi, 2) milliste elukommetega on kontoriomanik. Büroo ſelgitab asja ning õhtuks wõidakſe mehele teatada, et kontoriomanik oſutub õige halwa kuulſuſega iſikuks, kel üürirahad wõlgu ja juba waremaltki olnud „maadlemiſt“ kautsjonide tagaſimaksmiſega. Nimetamiswäärt waranduſt ei ole. — Rahuldatuna lahkub härra bürooſt: ſeekord jäi weel tasku 250 krooni.

Kuid ka armuasjus wajatakſe büroo abi.

Üheſt ſarnaſeſt lookeſeſt, mis leidis aſet ühes pealinna lugupeetud perekonnas, jutustab büroo juhataja järgmiſt: Poliitilſies maailmas tuntud tegelane aukartuſt äratawais aastais leidis, et oma abikaaſaſt on piſut wähe — oleks üpris mõnus maitsta n. n. „keelatud wilja“. Kuid — naistel on hea nina ja warsti oldigi ſealpool asjaſt informeeritud. Seal ei mõistetud nalja — wiibimata teatas proua looſt detektiiwbüroole. Büroo aſus olukorda ſelgitama. Warsti wõidi proual teada anda, et ta mehekene harrastab „rahwusſpordi“ kenakeſe prouaga, kelle mees „hädaohutu“ — nimelt prowintſis ametis. Ühtlaſi wõis õrnem pool büroo poolt antud näpunäitel tabada oma mehe wõõra proua korteris. Milliſeid ſtſeene päraſt ſeda eſitati — ſee ei huwita enam bürood, mis oli oma töö teinud.

Bürool tuleb tegemiſt teha ka üpris omapäraste asjadega. Büroo ſai hiljuti teateid, et Harjumaal, Kurna wallas, pidama keegi kaupmees müüma ſalaja wiina. Tarwis on kindlaks teha wiinamüügi fakt. Selleks ſaadeti büroo poolt wälja kaks detektiiwametnikku, kuid mitte enam ametnikud, riietatud elegantſelt, waid kaks külapoiſſi, ühel jalas ſuured ſäärſaapad, teiſel n. n. porkad. Näod tahmaſed ja ſonid kõrwuni. Kaupluſes eſineti koguni Kurna mõiſa weewärgi töölistena. Ja kaupmees, paha aimamata, toob wälja liitri ja paneb muheledes tasku 230 ſenti. Müügi fakt on kindlaks tehtud ja aſi rändab kohaliku konstaabli ſule kaudu protokolli, millele aſitõenduſena juure liſatakſe ka ostetud liiter.

Bürood tarwitawad ka teadlaſed. Mõni aeg pöördus büroo poole pealinnas elutſew teadlane, kes teatas oma leiutiſeſt: iſolatſioonimaſſiſt. Oli wõtnud ſelle peale patendi ja walmistamiſe ainuõiguſe. Hiljem aga oli ſelgunud, et tema leiutatud maſſiga tehakſe iſoleerimistöid kohtades, kuſt tema tellimiſi wastu ei ole wõtnud ja pole ſinna ka maſſi müünud. Asja ſelgitamine anti büroo hooleks. Tuli etendada ehituſettwõtja oſa jne., kuni wiimaks ſaadi maſſiwalmistaja jälile. Suurte ettewalmistustega wiidi aſi niikaugele, et ühel iluſal päewal ſaadi osta tükike maſſi — proowiks. Selleſt jatkus: tehti analüüs, milleſt ſelgus, et endine teadlaſe tööline oli hakanud nüüd iſe „teadlaſeks“ ja walmistas kõige ſuurema ſüdamerahuga teadlaſe poolt leiutatud maſſi.

Lõpuks mainib büroo juhataja, et tegewus ei piindu mitte ükſi kodumaaga, waid nii mõnigi kord on tulnud pöörduda abiſaamiſeks wälisriikide ſamalaadiliste aſutiste, kõige ſagedamini küll Helſingi ja Riia detektiiwbüroode poole. Wahel tuli ka tarwitada iſegi kuulſate walſſidelinna Wiini detektiiwbüroo kaasabi.

INCOGNITA.

Talveôhtu Tallinnan.

Ükskõiksena ma mõtlen sinu armuseiklustele
ja sellele, et seaduslik su naine Feischnerin
ja kella kuue ajal Kagge-kohvikun blondiin,
too, kes nii kurjasti Granbergi preilidega oskab kärkida,
ja daame nõnda edasi jäänd sinu kohtamisi ootama.
Kirg möődub, armastust ei ole.
Lund pilvist alla ljugleb lõbusasti, kergesti,
teeradu talviseid hulk libistavaid linnan;
balleti valge luik pas'sid point'idel teeb minu rinnan;
ja baarin, kuhu kutsub lendur-leitnant õhtuti,
Gloria-bandi kuulen tilisevat, müristavat nii:
Kirg möődub, armastust ei olegi.
Las ootab Feischneri man seaduslik su naine,
las ootab Kagge-kohvikun blondiin,
las tãtoveerib neegersüdant huulte erk karmiin!
Suur hulk teid meelitavaid meie valgen linnan,
hulk pas'sid kergelennulisi minu rinnan.
Kirg möődub, armastust ei olegi.

INCOGNITA.

Ça ç'est Paris!

Pariiſi öölokaalide mõju Eesti naiſele.

Äsja ſaabus Pariiſiſt üks ſilmapaistwamaid naistegelaſi Eestis. Weſtluſes meie lehe eſindajaga jutustas mainitud daam mõningaiſt tähelepanekuiſt Pariiſi ööelus, mille paheſid tema tahtnud eriti oma reiſul waadelda, et weenduda wäidete tõepäraſuſes, kas arwukad etteheited prantslaste lonkawa moraali ja kõlbliſe languſe kohta wastawad tõele.

„See oli ühel harilikul hilisõhtul, kui Pariiſi walgusreklaamid looklesid ſärawate uſſidena mööda majade faſſaade,“ algas daam oma jutustuſt. „Rändaſime ſuurema ſeltskonnaga tänawail, ſuundudes wäikſemaiſſe linnaoſadeſſe. Silmaſin ſeal üht lihtſamat lokaali. Aha, mõtleſin, ſiin on mul wõimalus wiſata pilku rahwa ſüdameſſe, waadelda, kuidas rahwa tuum lõbutſeb, kas n.n. erootiline „kultuur“ on oma juuri ajanud ka ſinna.

Astuſin lokaali ükſi. Ettewaatamatu, kas pole nii? — Nägin … Jah, nägin kõigepealt alasti naiste kehi, mis aina ſilmade ees wirwendaſid. Baardaamid leti taga — ihualasti! Allapoole ma igatahes ei waadanud, nägin waid ſeda, mis üle leti oli, ja — ſelleſt oli ka juba küllalt! Lokaali laudade ääres istuſid ſamuti alasti naiſed joobnud meeste ſüles — pilt, mis mind põhjalikult kurwastas. Pidin ju weenduma, et lokaali külastajad koosneſid waeſemaſt kihiſt, kes ſellega näib olewat ſamuti läbiimbunud ſaastaſt ja mürgiſt, mida prantslaſed kinnitawad ainult wälismaalaste juures leiduwat. Kui tuum on mäda, ſiis on wähe lootuſt paranemiſeks!

Ühes teiſes lokaalis näain üpris noori tütarlapſi anduwat ſeksuaalſeile naudinguile wõimaluſe piirides. Tõſiſelt kahju oli waadata neid noori, elujõuliſi naiſi raiskawat oma ihu kergeile ſeikluſile, kuna ſamal ajal Prantſusmaa ſammub rahwaarwu wähenemiſe tähe all. Milliſeid emaſid wõibki ſaada ſellisteſt tütarlasteſt, kelle kõlbline taſapind juba lapſepõlwes langeb allapoole nulli! Kui kõneleſin prantslastega, kinnitaſid nemad, et ſelliſe lõbu harrastajad kuuluwad eranditult wälismaalaste hulka, ent konstateeriſin ometi fakti, et nad peale prantſuſe keele midagi muud ei oſanud kõnelda.

Parimate rewüüteatrite programme läbistab ſamuti punaſe joonena apelleerimine erootiliſile instinktidele. „Nacktkultur“ — alastikultuur on ſiin omanud juba ebakultuuriliſe wäljenduſe. Tundub, et ei wiibi rewüüteatris, waid teatawa otstarbega naiste paradeerimiſel, kus pealtwaatajad takſeeriwad naiſe wäärtuſt ta kehawormide järgi. Wõib olla, leiab pariislane ſelliſe ſeiſukoha kuuluwat muuſeumi, olewat äärmiſelt wäikekodanliſe ja prowintſiaalſe, ent uſun, et iga tõſiſelt mõtleja naine näeb ſiiski hädaohtu, mis peitub neis alasti rewüüdes. Wäidetakſe, et wõib waadelda naiſkeha kui kunstiteoſt, ent arwan, et ſelleks peab wastaw ümbrus olema. Rewüü, kabaree ja üldſe lokaal, kus ſerweeritakſe alkoholiſeid jooke, ei ole ſelliſe demonſtratſiooni õige koht. See on warjatud prostitutſioon …“

Nii Eesti naine Pariiſi ööeluſt. Selles awaldatud arwamiſi wõib kahtlemata ka meie oludele kohandada.

Mõtteteri kuulsusilt.

Ma wihkan naiſi, et neid mitte armastada, ſeſt wastaſel korral oleks elu läbi-läbi wastik farſs.

M. Lermontow.

*

Naine on paradiis ihule, põrgu hingele ja puhastustuli taskule.

E. Haeckel.

*

Kolm wõiwad hoida ſaladuſt ſiis, kui kaks neiſt on ſurnud.

G. de Maupaſſant.

*

Naine on wahetusraha.

C. Farrère.

*

Kuidas? Kas inimene on jumala wigane ſünnitus? Wõi on jumal waid inimeſe wigane ſünnitus?

F. Nietzſche.

*

Armastus on nõrk tuul, mis puhub üle rooſide ja peagi waibub.

K. Hamſun.

*

„Kurjadel inimestel pole laulu“ — kuidas ſee tuleb, et wenelastel on laulud? F. Nietzſche.

*

Ükski tõesti ſuur kannataja ei waheta oma ſaatuſt wäikekodanliku inimeſe wiletſa õnne wastu.

M. Maeterlinck.

*

Armastuſe ſaladus on ſuurem ſurma ſaladuſeſt. O. Wilde.

—*—

Armastuſeſt.

Armastus on coctail. Naine ſaab wedeliku ja mees koristab põhjaſt kirſſi.

*

Armunud mehed on helde käega. Kui naine annab neile tolli wõrra, pakuwad nad kalliskiwi …

*

Armastus on ühe öö nõrk jää, millel naiſed armastawad uiſutada, ent tõstawad ſuure kiſa, kui kukuwad ſiſſe.

*

Waba armastus? Seda ei ole. Naine on ſee, kes makſab alati …

*

Armastuſe kurbloolus peitub ſelle wäheſuſes. Suurimgi leek waibub ja häwineb tuhka.

*

Mis on armastus? Egoism, mis häwitab ſõpruſe, uhkuſe, lugupidamiſe ja truuduſe.

*

Anduda armastuſele tähendab ſama kui tarwitada laskewarju lennukiſt wäljahüppamiſel. Teie maandute, kus juhtub ja waheſt — ei awane laskewari.

*

Armastus on nagu puuriit: ſütitate ta korraga põlema, ſaate lõõmawa leegi. Kuid wõite nautida ſelle ſoojuſt kodukolle ääres, põletades tagaſihoidlikult paar halgu.

*

Õnnetus abielus mees wõib end lohutada ſellega, et ta järgmiſel korral wõib olla weel õnnetum.

*

Mis on armastuſe kooskõla? Kooskõlatu heli —.

Vaiksel hetkel.

Weidi enam ſõbralikuſt ja ſoojuſt, weidi rohkem häid ſõnu ja eneſewalitſemiſt — ſee muudab õnnetuſe õnneks.

*

Leidub ſüdame wiiſakuſt, mis lewitab päikſepaistet oma ümber.

*

Südametunnistus on ainus peegel, mis ei meelita ega peta.

*

On kahju, et kahjurõõmus kaſutatakſe rõõmu kahjulikult.

*

Mehed tahawad kõike — kuid mitte kauaks.

„Tallinna Teataja“ nr. 3, 17. I. 31. Lk. 7.

VALISMAADE MAJANDUS.

Poola wäliskrediidid.

Wäliskrediidid jõuawad Poolaſſe kolmel teel: riigi ja omawalitſuſte poolt tehtawate laenude, panga (Poola Panga, riigi pankade, lühiajaliſe krediidi erapankade, hüpoteek-krediidi aſutuſte) inweſteerimislaenude, lõpuks kaubandus- ja tööstuslaenude näol (laenud ſularahas ja kaubas ühenduſes ſiſſeweo inweſteerimiste ja muuga).

Riigi ja omawalitſuſte laene wälisallikaiſt wõib arwata 4 miljardi ſloti peale, milleſt 3,5 miljardi langeb riigile, ülejäänud oſa omawalitſuſile. Pangaaſutuſte wõlakohustuſed moodustawad enam-wähem 700 milj. ſl. ja need on pea erandita lühiajaliſed operatſioonid. Kaubandus ja tööstus wõlgneb wälismaale 2 miljardi ſloti ümbere, milleſt kaubakrediite 1 miljardi ſloti ümber, aktſiaſeltſide ja piiratud wastutuſega ſeltſide laene 1 miljard ſlotti (ſelleſt ½ miljardit ſlotti lühiajaliſi krediite ſularahas).

Panga wäliskohustuſed on järgmiſed (milj. ſl. 31. XII. peale):

	1927. a.	1928. a.	1929. a.	1930. a. (30. IX. peale)
Tähtajata: otſekohe makſetawad .	70	99	100	89
makſetawad etteteatamiſega .	23	43	60	43
Tähtajaliſed: 3 kuuni	63	141	202	288
3—12 kuuni	60	67	115	110
üle 1 aasta	72	12	16	8
Muud	111	173	180	112
	399	535	673	650

Pangakrediitide wäheſt languſt k. a. tuleb kirjutada tähtajata laenude ja teiſte, eriti wäljamaal aſuwate panga oma oſakondade krediitarwete ſaldole (keſkaſutuſes), ſamuti wälispankade oſakondade debet-arwete ſaldole (keſkaſutuſes) wähenemiſele. Wäljaarwatud wiimane juhus on poola pankade wõlakoorma wähenemine wälismaa pankade ſuhtes rõõmustaw nähe, kuna ta tõendab wähemſoodſate laenude ärawoolamiſt, kui ſeda tähtajaliſed laenud on. Wiimaſed moodustaſid l. a. lõpul 49% panga wäliskohustuſte üldſummaſt, ſelle wastu aga kaswaſid nad 30. ſeptembril k. a. 62%-ni (333 miljoniſt 405 miljoni ſlotini).

Poola pangad ſaawad krediite järgmiſilt riigelt (milj. ſlotes 31. XII. peale):

	1927. a.	1928. a.	1929. a.	1930. a. (30. IX. peale)
Inglismaalt	54	110	135	170
Sakſamaalt	29	86	116	95
Prantſusmaalt	71	90	99	77
Ühendriigelt	59	61	65	66
Auſtrialt	34	67	97	66
Hollandilt	22	46	40	61
Shweitſilt	9	19	38	44
Wabalinn Danzigilt . .	20	19	22	31
Muudelt riigelt	101	37	61	60
Kokku:	399	535	673	650

Inglismaa finantſeerib peaasjalikult ſuhkru- ja elektrotehniliſt tööstuſt ja ſuurendab alataſa omi krediite.

Poola pankade wõlakohustuſte wähenemine wälismaa ſuhtes l. a. jooksul oli tingitud poola oludele haruldaſe raharingwoolu elawnemiſeſt; l. a. teiſe weerandi lõpul ja kolmanda weerandi alul koguſid pankades ſuured ſularahatagawarad. Ühenduſes ſellega aſuſid pangad mõnede raskemate wälis-wõlakohustuſte täitmiſele. Wälis-wõlakohustuſte wähenemiſe teiſeks põhjuſeks on krediitiandjais riiges walitſew kriis. Lõpuks põhjendaſid Poola ebaſelged poliitiliſed olud enne walimiſi oſa wäliskrediitide tagaſitõmbamiſt Poolaſt.

Peale ſeimi walimiste, mis walitſuſele enamuſe andſid ja peale tuletikumonopoli lepingu allakirjutamiſe, mis poola majanduſelule 250 miljonit ſlotti tõi, oſutub krediitide hankimine wälispankadelt kergemaks.

Tuleb tähendada, et krediitide tagaſitõmbamiſed wälismaa wõlauſaldajate poolt ei tekitanud raskuſi poola pankadele, mis omakord poola majandusorganiſmi tugewnemiſeſt räägib.

Riigi raudteede kommertſialiſeerimine.

Wiimſeil päewil kuulutati wälja Poola Preſidendi määrus aſutuſe „Poola Riigi Raudteede" aſutamiſeks. Selle määruſe põhjal moodustawad riigi raudteed omaette ettewõtet eſialgu teedeminiſtri juhatuſel. Teedeminiſtri waldkonda kuulub aſutuſe wara ja fondid. See warandus toetub raudtee oma hüpoteegile ja ettewõte iſeſeiswa juriidiliſe ükſuſena omab õiguſe mitte ainult lühiajaliſi waid ka pikaajaliſi krediite teha. Omandades raudteiſſe mahutatud riigi waranduſt wõtab ettewõte oma peale ſamuti raudteede kohustuſi. „Riigi Raudteed" wõiwad oma waraſt wäljarentida kinniswara igal aastal miniſtrite nõukogu poolt kinnitatud rahanduskawa piires. Põhimõtteliſelt peab ettewõtete kõik oma kulud katma rahanduskawas ettenähtud tuludega. Ettewõtte poolt tehtawad laenud lähewad eeskätt raudteede inweſteerimiſeks. Teedeministeeriumi poolt 7 miljardi ſloti peale kindlaksmääratud raudtee warandus kantakſe hüpoteek-raamatusſe. Teade raudtee kommertſialiſeerimiſeſt leidis elawat wastukaja wälismaal, eriti Prantſusmaal, kus huwitatud oldakſe kapitali mahutamiſeſt poola raudteiſſe. Teedeministeeriumile on tulnud mitmed pakkumiſed wälis-kapitaliſtidelt. Peale prantſuſe kapitali tuleb weel arweſſe belgia, hollandi ja ſchweitſi kapital.

Tollitõſtmiſed Poolas.

Tollitõſtmiſed rea Euroopa riikide poolt ſundiſid Poolat ſamuti tolli tõſtma mõnede ſaaduste pealt. Ühenduſes ſellega ilmus 15. nowembril raha-, kaubandus- ja tööstuſe ning põllutööminiſtri määrus tollitariifi muutmiſe kohta. Üldſe muudab määrus 71 tollitariifi poſitſiooni, milleſt 10 mäe- ja metallitööstuſe grupiſt (aurulokomobiilid, weskimaſinad, auruarmatuurid, installatſioonmaterjalid elektriwõrgu jaoks, jalgrataste metalloſad, torud jne.), 21 — keemiaproduktide grupiſt (mõned pool-ſaaduſed), 22 — paberi grupiſt (tſelluloos, tſelluloosi watt, igaſugune paber), 9 — keraamika grupiſt (telliskiwid, pliidid ja igaſuguſed ſhamottſawi ſaaduſed, elektrotehniliſed ja laboratooriumi riistad), 3 — jalanõude grupiſt, 2 — walmisriiete grupiſt ja 4 — põllumajandus- ja toiduainete grupiſt (ſuhkur, meſi, wärske kala).

„Tallinna Teataja" nr. 3, 17. I. 31. Lhk. 8.

MEIE LEHT ON LUGEJA SÖBER!

Ludemeid Tallinna turult.

On tähtſamaidki aſju ajada…

Turul kihab elu. Seal on alati lopſakat jõurikkuſt ja nalja — inimeste ürgſed inſtinktid eſinewad wõltſimatul kujul. Turul lubab igaüks eneſele olla weidi häbematum, jõhkram ning üleannetum kui harilikult. Kordnik, turukubjas peab olema täielik rahwamees, kes oskab kui tarwis pigistada ühe ſilma kinni. Keegi maamees liigub raskelt waarudes rahwahulgas — on lubanud eneſele wiinawiskeid nähtawasti ülejõu. Iſe jorutab laulu. Kordnik [illegible]ab teda juba korduwalt ja noomib, et linna kohas tuleks olla ikka mõiſtlik ja ohjeldada „höiskamiſt". Ta ütleb: „Pean teid nähtawasti ära wiima!" „Ah ära wiid?" ſaab maamees ägedaks, „No ſeda weel näeme! Mul ſiin ligidal hoowis kaks hobuſt, kuhu need jätan? Üldſe on mul täna tarwis weel loomatoitu osta. Palju tähtſaid aſju ajada. Egas ma pole ometi mõni tähtſuſeta hilparakas, kellele ükstakõik on kus ta on, arestis wõi mujal!" Mees ſiirdub uhkelt eemale. Kordnik lööb käega. Peab mõiſtma inimeſt!

Kas läheb waſt ära ?

Liikudes turul tülitatakſe ſind küſimuſega: „Kas läheb waſt ära?" See tähendab, et kas midagi läheb tarwis. Nii küſib putkakaupmees, naiſed kes müütawad ſidruneid jne. käſikorwiſt. Inimene kel puudulik oskus ja waiſt rahwa-keelele ei mõiſta ſeda küſimuſt õieti. Nii wastas üks juudiproua ſaianaiſele: „A mis ſe teie aſi olep, kunas mina ſiit era leheb?"

Päraſt annad muſi !

Suslamüüjaiſt eitedeſt mööbub räbalas riietuſes noorhärra, kes weidi wintis olles hüüab: „Leenu kohw lauale!"

„Kas ſa näe ikka rahameeſt", uudishimuſeb kohwimoor kellele tüüp tuntud. „Kas wirutaſid mõnele „mapile" pihta wõi?"

„Oh ei, oh ei! Raha pole — ſee ſakste jook — pane ära", lauſub mees melanhooliſelt.

Ent eit on heas tujus.

„Säh joo", ulatab ta kopſikutäie, „päraſt annad ühe muſi!"

„Miks mitte praegu?" Mees haarab eide ümbert kinni. Tekib rüſelemine. Rahwas naerab. Wabanedes teeſkleb eit ennaſt pahaſeks: „Niiſugune okaspõrſas ja kaltskaabakas! Joo oma kohw ja katſu, et kaod!"

Kahtlaſed ärimehed.

Turg on ka allmaailma tegelastele tähtſaim tegewuswäli. Seal nad hulguwad, looteſ, et waſt kuidagi natike „näkkab". Pätt püüab kellelegi kuidagi abiks olla, et teenida tüki leiba, mõne ſendi raha. Näiteks ſügiſel, mil maamees tuleb õunakoormaga turule on oſawam pätt kohe talle abiks kastide mahatõſtmiſel, kauplemiſel jne. Teeb teatawaks täpſelt turuhinnad, aitab kaubelda. Maamees teinekord hindab ſeda, annab topkaraha ja õunu niipalju kui kulub. Ent turul tegeleb weel kari petiſeid kes „püüdmiſe" ja warguſe peal wäljas, ajades kahtlaſt äri.

Ühele maamehele ligineb keegi tüüp, wõttes ſaladusliku ſhestiga taskuſt wälja mingi paki.

„Iluſad pildid?" ſoſistab mees ringiwaadates. „Läheb waſt mõni ära?"

Maamees muheleb, ſügab habet ja kratſib reit.

„Ho-ho-ho!" kukub ta naeruhoogu. „Kurrat no küll ſee on alles tore — ſelle wõtan!"

„Otſi 25 ſenti", käſutab tüüp asjalikult.

Waat, kus ſulle kuldſõrmus !

Üks tüüpe pakub kellelegi kuldſõrmuſt. „Seitſe krooni — jumalaeht!" „Waat kus ſulle kuldſõrmus!" tõstab mees oma hiiglaſe ruſika otſe nina alla näpſikule ſellile. „Haned ei lenda tänapäewal enam nii madalal!"

Ka kehweimgi kestake . . .

Turuaeg on läbi. Läheb üle platſi wanaldane naisterahwas ja hakkab maaſt midagi korjama. Waatan — räimed! Mahatallatud ja lobjakuga ſegi — ſõtkutud on neid maas kümmekond tükki. On kehwemgi kestake näljaſele armas!

Hispaania lilla konjak.

Kuskil nurgataga toimub järgmiſt: Wõetakſe wälja põueſt pudel denaturaati ehk „tinakat", nimetatud ka „Hispaania lillaks konjakuks", walatakſe õlleklaas täis.

„20 ſenti", ütleb müüja.

„Siin on", ulatab oſtja. Rüüpab ruttu ära, klaas pannakſe tasku ja tehakſe nägu nagu ei oleks juhtunud midagi.

P. K.

Tallinna Börsikomitee

poolt 14. jaanuaril koteeritud

en gros hinnad.

Allpooljärgnevalt toome mõningate saaduste en gros hinnad eelpoolmainitud päeval.

Riis, Burma	100	kg.	35
Kartulitärkl. „Superieur"		„	28,00
Kakao, Hollandi . .	1	„	1,25—1,70
„ Inglise . .	1	„	1,20—1,45
Kohv, Rio, Santos jne.	1	„	2,30—2,50
„ K.-Ameer. sord.	1	„	3,10—4,80
Tee, lahtine, orange Pekoe, Tseilon . .	1	„	5,00—5,50
Tee, lahtine, orange Pekoe, Java . . .	1	„	3,80—5,00
Tee, lahtine, Moning, Hiina	1	„	4,00—4,70
Suhkur, Poola . . .	100	„	25,75—26,50
„ Saksa . .	100	„	25,75—26,50
Sool, lahtine, Vene, franko vagun boska ja Narva	00	„	3,40
Sool, lahtine, Saksa .	100	„	3,40
Heeringad, Shoti „Matties" . . .		tünn	50,00—53,00
Heeringad, Jarmouth „Matties"		tünn	46,00—48,00
Heer. Jarmouth „Mattfulls" . .		tünn	50.00—52.00
Heer. Shoti „Mattfulls"		„	64,00—67,00
„ Norra		„	35,00
Katuselakk, franko jaam Kohtla . .	100	kg.	10,50
Raualakk, franko jaam Kohtla . .	100	„	25,00
Raud, sordi . . .	100	„	12,00—13,00
vits	100	„	16,00—22,00
Raudplekk . . .	100	„	17,00—24,50
„ tsingitud	100	„	32,00—33,50
Raudtalad . . .	100	„	13,00—13,50
Teras, Inglise . .	100	„	70,00—100,00
„ Saksa . .	100	„	70,00—100.00
„ vedru . .	100	„	22,00—24.00
„ talla, ree .	100	„	16,00—16,50
Inglistina . . .	100	„	2,75
Seatina	100	„	45,00—48,00
Vaskplekk, punane	100	„	150,00—180,00
„ valge .	100	„	160,00—180,00
Tsinkplekk . . .	100	„	50,00—65,00
Masinaõli	100	„	26,00—27,00
„ Poola .	100	„	22,90
„ Ameerika	100	„	29,00—30,00
Mootorõli, Ameerika	100	„	35,40—42,70
Autoõli, Ameerika .	100	„	39,65—105,00
Linaseemneõli . .	100	„	83,00
Värnits	100	„	85,00
Petrooleum, Vene, sistern. ja vaadid	100	„	16,00—17,00
Petrool., Ameerika .	100	„	16,00—17,00
Bensiin, Vene . .	100	„	40,00
„ „ II s.	100	„	37,25
„ Ameerika .	100	„	40,00
Pesusooda, kodumaa	100	„	9,00—9,50
Seebikivi	100	„	28,00—29,00
Värvid, nigrosiin, veessulav, väljam.	100	„	5,50
Tsinkvalge, väljam.	1	„	0,73—0,78
Tinavalge	1	„	0,85—0,86
Ooker, väljamaa .	1	„	0,17—0,28
Tsement, Portland, Kunda		pütt (170 kg.)	8,85
Kriit, toores . . .	100	kg.	5,45—6.70
„ pestud . .	100	„	6,00—7,00
Telliskivi, I. sort Loksa, fr. Tallinn	1000	tk.	47,50—50,00
Silikaat, I s., franko vabrik	1000	„	45,00
Tulet[illegible]inaal-kast (5000 toosi) . .			1,30
Tallanahk, Eesti naha	1	kg.	2,70—3,30
„ Ameerika nahast, I sort . .	1	„	3,40
Tallanahk, Ameerika nahast, II sort	1	„	3,30

Taſuta jääd Ülemiste järwelt.

Linna keſkhaiglale lubati wõtta terwishoiuoſakonna ſellekohaſel palwel taſuta 1000 panka jääd Ülemiste järwelt terwishoidliſteks tarwidusteks. Samal põhjuſel lubati külgehakkawate haiguste haiglale wõtta Ülemiste järwelt taſuta 300 panka jääd.

Tegew toimetaja: Toiwo M. Heino.
Wastutaw toimetaja: A. Soos.
Wäljaandja: Kirjastusühiſus „[illegible]".

Tallinna horisondilt.

TEATER JA KINOD.

W. Haſencleveri

„Napoleon lööb ſekka" eſietendus.

Paul Seppa 25-a. lawategewuſe juubelietenduſeks.

Laupäewal, 17. jaanuaril 1931 a., tuleb Paul Seppa lawaſtuſel Draamaſtuudios eſietenduſele Walter Haſencleveri „Napoleon lööb ſekka". See teos on huwitawamaid tänapäewa teatri komöödiaid. Haſenclever ſäeb ſiin ajalooliſe Napoleoni waſtamiſi tänapäewa Napoleoniga ja näitab, et kui ſee omaaja geniaalne korſiklane tuleks tänapäewa Euroopa aſju korraldama, ſiis ei ſuudaks ta midagi ära teha, ſeſt tema meetod: — ilma walitſeda ja korda luua armeede abil, on iganenud. Nüüdisaja Napoleon peab armeede aſemel panema mängu dollarid. Ent Joſefinede mõjuwaldkond on endine, olgugi waadatud ſootu teiſeſt waatewinkliſt.

Lawastus Paul Seppalt. Dekoratſioonid — J. Karellilt. Kaastegewad terwe Draamaſtuudio tegelaskogu. Napoleoni oſas Joh. Kaljola, Joſefine — Els Waarmann ja Agnes Lepp.

Juubelit korraldaw toimkond palub teatada, et peale etenduſt on toimkonna korralduſel „Estonia" punaſes ſaalis Paul Seppa kaastööliste, ſõprade ja austajate omawaheline kooswiibimine.

Lähemaid andmeid kooswiibimiſe korraldamiſe kohta annawad: „Estonias" — H. Kompus, telef. 14-10. Wene teatris — A. W. Pronikow — telef. 777; „Töölisteatris" — F. Põldroos, telef. 2904, „Draamaſtuudios" — O. Aloe, tel. 29-42.

Agnes Taari „Kuri Killi loomade kohtu ees" lastetüki teine etendus on pühapäewal 18. jaan. kell 8 p. alandatud hindadega.

Pühapäewal 18. jaan. kell 8 õhtul H. Raudſepa **„Mikumärdi"** 106. korda. See on ühtlaſi wiimane etendus enne külaskäigu etenduſele ſõitu Lätimaale.

Eelmüük on awatud kõikidele etendustele kella 11—1 ja 5—8.

„Estonia" teatri mängukawa

18. jaan. kuni 25. jaan.

Pühapäewal, 18. jaanuaril, kell 11 homm. lasteetendus „Wäike inglike"; kell 8 p. l. alandatud hindadega „Lakmé"; kell ½8 õhtul „Lauluiſa ja kirjaneitſi". **Esmaspäewal**, 19. jaanuaril aland. hindadega „Montmartre'i kannike". **Teiſipäewal**, 20. jaanuaril Jaapani teatri külaskäigu etendus. Kawas mimodraame, komöödia, balett ja muuſika. Järgnewad Jaapani teatri etenduſed **kesknädalal** ja **neljapäewal**. **Reedel**, 23. jaanuaril harilikkude hind. „Lauluiſa ja kirjaneitſi". **Laupäewal**, 24. jaanuaril haril. hind. „Juuditar". **Pühapäewal**, 25. jaanuaril kell 11 homm. lasteetendus „Wäike inglike", kell 8 p. l. aland. hind. „Montmartre'i kannike", kell ½8 õhtul „Lauluiſa ja kirjaneitſi".

Draamaſtuudio teater

ſõidab teiſipäewa õhtul Riiga. kus on kawas ſealſes Nationaal teatris üks etendus H. Raudſepa „Mikumärdit". Juhul, kui tükk ſaab ſuure menu oſaliſeks, mängitakſe weel mõni kord.

Kontſertuudiſeid.

Teiſipäewal, 20. jaanuaril on „Estonia" kontſertſaalis naispianisti **Lubka Koleſſa** klawerikontſert. Lubka Koleſſat peetakſe praegusaja üheks paremaks naispianistiks.

27. jaanuaril on Tenno Wironi juubelikontſert ta 15. aastaſe laulutegewuſe puhul.

28. jaanuaril annab kontſerti kuulus ſopran Xenia Belmaſs.

Waimulik kirikumuuſika õhtu.

Toomkiriku koor korraldab 29. jaanuaril Toomkirikus waimuliku kirikumuuſika õhtu, mille ſiſſetulek läheb kirikumuuſika edendamiſeks. Linnawalitſus wabastas kontſerdi ſellekohaſe palwe põhjal lõbustusmakſuſt.

„Gloria Palace".

Laupäewaſt peale demonſtreeritakſe heliſuurfilm „Purustatud ſüdamed", mille peaoſades eſinewad kuulſa „Sonny boy" läbi nime teinud Al Jolſon ja wäike Dawid Lee. Filmi on lawastanud ſeeſama Lloyd Bacon, kelle juhatuſel lawastati helifilm „Laulew narr".

Liſaks nagu tawaliſelt „Ufa" nädalaringwaade.

„Grand-Marina"

pakub publikule neli päewa wõrratut tempot, rewüüd ja jazzi. Eſineb W. Garland neegrite rewüü-operett. Eeskawa kooſneb 14 pildiſt. Teatril on kaaſas oma dekoratſioonid ja koſtüümid.

Näitelinal filmid.

Trammiwõrgu laiendamise kawa

Eſijoones korraldatakſe Kopli ja Pärnu maantee liinid, ſiis Narwa maantee liin.

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts, arwestades ſellega, et Narwa maantee ja Koſe tee wahel muutub liikumine tulewikus elawamaks, palus linnawalitſuſt pikendada trammiliini kuni näituſe platſini eſialgu, ſeſt pikendamine kuni Piritani (ſiis möödub tee niikuinii laulupeo- ja näituſe platſideſt) ei wõi ſündida niipea wajaliste krediitide puudumiſel. TEPS toetab oma palwet ſellele, et igal aastal peetakſe üks kord põllumajanduſe näitus, mis ajal puudulik liikumine on ſuureks takistuſeks näituſeplatſile pääsmiſeks. Wanasti olewat hobukonka tee ulatanud peaaegu kuni praeguſe näituſeplatſini.

Linna trammioſakond teatas wastuſeks ſellele palwele, et eſtjärjekorras on käſil Kopli—kesklinna waheliſe liikumiſe korraldamine, ſiis tuleb Pärnu maantee liini elektrofitſeerimine ja depoode ehitus, mille kohta on käimas praegu läbirääkimiſed. Ehituſed Narwa liinil tulewad kõne alla alles ſiis, kui on teostatud eelpool nimetatud kawad. Trammiliini pikendamine kuni näituſeplatſini ühes weerewa kooſſeiſu täiendamiſega läheb maksma 227.000 krooni.

Linna asjad lonkawad.

Lilleistutamiſe maania.

Kokkuhoid on meil kujunenud lööksõnaks, mis kipub juba äratüütama. Seda mitte ſelle ſiſuliſe tähenduſe, waid ennem aſjatu tarwitamiſe päraſt. Tühji ſõnu on alati kerge teha. Ent waadelgem wäikſemaidki ſamme näit. meie linna majapidamiſe alal ja meie leiame küllalt põhjuſeid imestamiſeks — ſeal ei propageeritagi kokkuhoidu!

Linnawalitſus on palju teinud linna ilustamiſeks. Mitmed ſammud ſel alal on õnnestunud, ent paljuid tuleb lugeda ebaõnnestunute hulka. Wiimaſel ajal näib linnaiſaſid waldawat mingiſugune lillemaania. Nii on korraldus tehtud mitmel pool kooli hoowides olewaile muruplatſidele istutada lilli! Laste mängupladſi piiratakſe ſellega tunduwalt ning peale ſelle maetakſe hulk raha maha. Kuulu järgi eelistatakſe wälismailt importeeritawate kaunite õite istutamiſt, mis neelab mõnikümmendtuhat ſenti peenra kohta. Wõib olla, oleks üldſe põhjuſt piirata wälismailt ostetawate lilleſibulate jne. ſiſſewedu. Meie kodumaa mullas õitſewad oma lilled kõige paremini.

Linna kooliwalitſus peaks aga walwama, et meie koolihoowidesſe ei mahutataks kapitali, mis maas mädaneb. Antagu ſee raha parem kas wõi töötatööliste toetamiſeks!

Soowiti küüni lammutamiſt.

Juurdeweo tänawa nr. nr. 12, 14, 16, 18, 20 ja 22 majaomanikud ja üürnikud paluſid teha korralduſt ſamal tänawal aſuwa **W. Gorbatſchewi** krundil aſuwa õlgkatuſega küüni lammutamiſeks, kuna küün olewat kardetaw tuleõnnetuſe korral. Ehitusoſakond leidis, et küüni lammutamiſeks ei ole ſeaduslikku aluſt. Waid politſeil tuleks keelata, et omanik parandaks katuſt uuesti õlgedega ja nõuda, et õled aſendataks mitteſüttiwa materjaliga.

Õpetajate Selts ei ſaa luba hoone ehitamiſeks.

Linnawalitſus ei annud luba Tallinna Õpetajate ſeltſile hoone ehitamiſeks Kollaſel tän. nr. 20, kuna ſee krunt on linnaplaaniga määratud oſalt uulitſaks, oſalt haljasalaks.

Tallinna Õpetajate Selts palus küſimuſt uuesti arutada, ſeſt naaberkrundil olewat lubatud hoone ehitamine ja ſee krunt olewat linnaplaanis ſamuti määratud haljasalaks.

Linna ehitusoſakond kaalus linnaplaani muutmiſe küſimuſt, kuid ei leidnud ſeeſuguſt linnaplaani muutmiſe wõimaluſt, et ülaltähendatud krundile ſaaks ehitatud hoone, Seepäraſt lükati tagaſi Tallinna Õpetajate Seltſi palwe.

Weowoorimeeste ſeiſukoht jääb Balti jaama juure ajutiſelt.

Balti jaama juures aſuw töölwoorimeeste ſeiſukoht jäetakſe edaſi ajutiſeks kuna woorimehed ei mahu ära kõik Tehnika tänawal aſuwate puuhoowide maa-alale. Olgugi, et Balti jaama kaubahoowi plangu juures aſuw weowoorimeeste ſeiſukoht ei ole põrmugi esteetiline ja ſoowitaw elumajade läheduſe tõttu. Kui raudteewalitſus wiib üle kaubahoowi Heina tänawale, ſiis kaob ära loomulikult ka weowoorimeeste ſeiſukoht jaama lähedal.

Perekonnanimeſid muudetud.

Kohtu- ja ſiſeminister lubas wõtta uueks perekonnanimeks: Karin Jürgenſile — Reego, Meeta Kirbule — Kalle, Joh. Ninepile — Ninepuu ja Hans Rautile — Raudin.

Elukardetaw lohakus!

Linnawalitſuſe nõrk järelwalwe.

Päraſt ſula ilma tulnud järſk külm muudab meie hädaohtlikud tänawad otſe elukardetawateks. Waewalt tuleb mujal niiwõrd raskeid kukkumiſi tänawate libeduſe tõttu ette kui Tallinnas. Kui majaomanikud weel püüawad oma kohustuſi kaaskodanikkude wastu täita, ſiis ſuhtuwad linnawalitſuſele alluwad aſutuſed neiſſe wäga lohakalt. Nii on Patkuli treppidelt allawiiw mägi ainult paiguti ja nimelt **käänakutel** liiwaga kaetud, kuna tegelikult hädaohtlikum ſirge oſa mäeſt libeda jääga ſagedaſi kukkumiſi on tekitanud.

Kas ootab linnawalitſus ſeni, kui mõni oma kaela murrab wõi raske wigastuſe puhul linnale ſuure kahjutaſunõudmiſega eſineb?

Ka Harjuwärawamäe ümbruskond nuriſeb libeda kõnnitee üle. Kui weel juhtub õhtu külmetama, ſiis on asjata oodata kojameeſt wõi pargiwahti liiwaämbriga — kes ſiis nii hiliſel ajal kaaskodanikkude hädaohtudele mõtleb — linnaiſad niikuinii ei kontrolleeri! Kodanik muud kui taſu linnamakſuſid, aga linnawalitſuſe lohakuſe otſa komista iga tänawanurgal.

Loata ehituſed Kristiinentalis.

Kristiinentali heinamaal aſuwale krundile Laane uul. nr. 4 ehitas **Marie Laaton** ilma linnawalitſuſe loata ühekordſe puuſt elumaja (tuba ja köök), lauda ja kuuri. Et ruumide kõrgus ei wasta ehituste ſundmääruſele ja krundile ei ole korralikku juurepääſu, otſustas linna ehitusoſakond, et omanik tuleb wõtta ehitusmääruſe rikkumiſe päraſt kohtulikule wastutuſele ja maja tuleb ſulgeda elamiſeks.

Samuti ehitas **Mihkel Maaru** Laane uulitſale nr. 15 ühekordſe maja loata, mille kohta ehitusoſakond tegi analoogiliſe otſuſe.

Muuſika restoraanides.

Kohwik „Astoriale", mille omanikuks Marie Siig. lubati pidada läinud aastate eeskujul instrumentaalmuuſikat.

Samaſuguſe loa ſai restoraan „Tartu".

Elektrijaam wajab männiposte.

Linna elektrijaam wajab käeſolewaks ja tulewaks eelarweaastaks kokku 175 männipuuſt posti, mille pikkus 10,7 m. ja ladwa läbimõõt 18—20. 55 posti peawad olema 12,8 m. pikad ja ladwa läbimõõt 20—24.

Lille tänawale ei tehta kanaliſatſiooni.

Lille tänawa elanikud K. Kuuſik, J. Sumberg, J. Palm ja D. Dmitrijew paluſid linnawalitſuſelt Lille teele kanaliſatſiooni panemiſt. Aſi jääb teostamata, kuna linnal ei ole eelarwe kawas kanaliſatſiooni tegemiſeks mingiſuguſeid ſummaſid.

Toimetuſele ſaadetud raamatud.

Jaan Pert: Paul Sepp, essee. Raamatus walgustab autor Paul Seppa, kui lawastajat ja teatri-inimeſt. Sepa iſikule ſuhtub autor üldiſelt heatahtlikult, märkimata jättes üldiſeid puuduſi, mis omaſed igale inimeſele. Teos on katkendlik, kuid waheſt ſee ongi õige toon Paul Sepa iſeloomule.

Pandorin ehitab loata näitelawa.

Wäike Tartu maanteel nr. 25 aſuwas Pandorini einelaua ruumes ehitatakſe ilma kinnitatud projektita ja loata näitelawa. Ehitusoſakond leidis küſimuſt kaaludes, et ſelles ſüüdi olew iſik tuleks wõtta kohtulikule wastutuſele

Sport.

Riia NMKÜ Tallinnas.

Laupäewal ja pühapäewal külastab Tallinnat Riia tugewaim käſipallimeeskond — ſealne JKS (NMKÜ). JKS mängib laupäewal wõrkpalli Kalewi wastu ja korwpalli Tallina NMKÜ wastu. Kolmanda mängu mängiwad Ruſs 2 ja Puhkekodu meeste korwpallis.

Pühapäewal wõitleb Riia JKS wõrkpallis Tallinna NMKÜ wastu ja korwpallis kohtub NMKÜ karikawõitja Ruſſiga. Eriti tugewad peakſid tulema heitluſed korwpallis, kuna riialaſed on tuntud jõuliſe mängu pooleſt. Wõrkpallis tuleb waheſt taſa.

„Chicago Tribune'i" karikamängud.

Maailma ſuurima ajalehe „Chicago Tribune'i" poolt annetatud korwpallikarikale algawad Eesti finaalid arwatawasti 1. weebruaril, mil kohtuwad Ruſs ja Tartu NMKÜ. Wõitja eſineb Läti wõitja LS wastu wiſt 15. weebruaril.

Jääpalli eſiwõiſtluſed

algawad päraſt 20. jaanuari. Selles klaſſis on õigustatud wõtma oſa Kalew, Sport, Lawn-Tenniſe ja Hockey klubi, Tartu Kalew ja NERVO.

Iluuiſutamiſe eſiwõiſtluſed korraldab Kalew 14. ja 15. weebruaril.

Suuſa eſiwõiſtluſed koraldab Rakwere ſpordiklubi. Tähtpäew on praegu weel lahtine.

Kiiruiſutamiſe eſiwõiſtluſed korraldab Tartu Kalew 31. jaan. ja 1. weebr.

Jääpall.

Pühapäewal külastab Tallinnat prowintſi tugewaim jääpallimeeskond Tartu Kalew, kes wõitleb Eesti meistermeeskonna Wſ. Spordi wastu Eestimaa ſpordiſeltſi (end. Spordi) wäljal. Tartlaſed lõid läinud aastal Tallinnas kaunis hästi.

Eesti eſiwõiſtluſed poksis

peetakſe 24. ja 25. jaanuaril Wſ. Spordi korralduſel. Oſa wõtab loodetawasti kogu Eesti poksieliit koos nooremategа. Tugewai konkurentſi pealinna poksijatele pakuwad Narwa ja Tartu mehed. Laialdaſe oſawõtu tõttu kujuneb konkurents igas kaalus tihedaks. Seniſed meiſtrid kärbeskaaluſt poolraskeni: Reinthal, Glücke, Jegorow, Rööding, Mänd, Misler ja Waldmann. Raskekaalus meiſtrit ei olnud.

Garniſoni poksiwõiſtluſed.

Laupäewal ja pühapäewal peetakſe Tallinna garniſoni eſiwõiſtluſed poksis, milleſt wõtab oſa 68 kaitſewäelaſt. Tugewamad mehed on Luts, Miller, Reimann j. t. Wõiſtluſed peetakſe Sõdurite Kodus.

Maadluskurſuſed.

Wſ. Spordi korralduſel algawad 3. weebruaril maadluskurſuſed meie parema maadleja A. Kusnetſi juhatuſel. Kurſuſed on algajatele ja edaſijõudnutele.

Weinikauplus C. Petenberg.

Eesti wanim weinikauplus firma Petenberg (Pikk t. 17) aſutati 1849. aastal. Kuni 1895. aastani oli äris ka kohapealne weinimüük, kuid hiljem keelati ſee Wene wõimude poolt. Praegu eſindab firma waid wälismaa weine, nagu konjak „Otard", wahuweinid „Cossart" „Cordon" j. t.; portweinid Sieport ja Ko., Greeka deſſertweine „Achaid", „Patras" jne.

Fa. Petenberg oli Tallinnas eſimeſe telefoni omandajaks (ühendus kaupluſe ja omaniku korteri wahel). Äri külastas aastal 1884 kuulus „raudne kantsler" krahw Bismarck.

O.-Ü EMLO TÖÖSTUS.

Eesti Marjawiina- ja Likööriwalmistaoſaühiſus „EMLO" aſutati 1920 Walter Weberi, Moritz Weberi ja Hugo Lintropi poolt eſimeſe ettewõttena ſel alal Eesti iſeſeiswuſe ajal. Äri põhimõtteks ſeati üles kodumaa turgu kõrgewäärtuslikku, kuid ſealjuures odawa kaubaga warustada. Sammudes kindlasti eelpool tähendatud põhimõtete järgi, on „EMLO" ſuutnud oma ſaadustega wõita aſjatundlikke ringkondi. Praegu on „EMLO" ſaadustel minek mitte ainult kodumaa turul, wälismaadki on tellinud ſuurel hulgal tööstuſe ſaaduſt.

ETA reklaamid turu kaubamajja.

ETA palus linnawalitſuſelt luba ſeada üles reklaamplakaate turu kaubamajas kolmeks aastaks.

Linna majandusoſakond otſustas: pidada mittewastawaks ETA ettepanekut ſildimakſuſt wabastamiſe aſjas; wõtta wastu ettepanek taſu aſjas kr. 2 reklaamſildi ruutmeetrilt; lubada ka reklaamſiltide ülespanemiſt turu kaalukotta ja ſõlmida leping waid üheks aastaks.

Makſukohtud.

Alaliſed konfliktid makſuinſpektoriga.

MÄRGUKIRI VABARIIGI VALITSUSELE.

Tallinna Börſikomitee eſitas wabariigi walitſuſele järgmiſe märgukirja makſuſtamiſe korraldusſeaduſe kohta:

Päraſt maailmaſõda on ſuure tähtſuſe wõitnud õiglaſe makſujaotuſe küſimus ja waieluſe all olewate küſimuſte otſuſtamine. Ühes makſukoorma ſuurenemiſega on kaswanud ka makſumakſjate ja makſuaſutuſte wahel tekkiwate konfliktide arw. Makſuametite püüe on ſagedaſti makſumakſjalt kätte ſaada wõimalikult ſuuremat makſu ja heidawad wiimaſele „makſumoraali" puudumiſt ette. Makſumakſjad ſelle waſtu nõuawad õiglaſt makſuſtamiſt ja heidawad oma poolt makſuametitele ette põhjendamatut fiskalismi. Ka meil on makſuprotſesſide arw wäga ſuur ja makſuametite iga terawam korraldus toob eneſega ühes terwe rea konflikte.

Makſuſtamiſe korraldusſeaduſe kawa juures paiſtab eriti ſilma, et majandusorganiſatſioonide eſindajad on täieſti kõrwale jäetud. Praegune peakomitee kaob täielikult ja tema aſemele ſeatakſe makſukomitee. Sellele alluwad edaſikaebuſed otſekoheſte makſude ſuhtes (tulumaks, ärimaks, aktſiiſimaks, tempelmaks).

Makſukomitee ſaaks töötama tihedas ühenduſes majandusminiſteeriumiga. Siin ei ole tegemiſt mingiſuguſe ſõltumatu makſukohtuga, waid alaliſe puhtbürokraatliku makſuameti komisjoniga misſuguſe kompetentſis õiguslike funktſioonide täitmine. Majandusorganiſatſioonide eſindajate kõrwaldamiſega ei ſaa Börſikomitee leppida, ſeſt komitee iſeſeiswuſe garantiid peaks olema ſuuremad, kui eelnõus ettenähtud.

Nii kodanike kui ka riigi huwides oleks tarwilik, et makſuaſjade otſuſtamine oleks õiglane ja kaebajatel wõimalus oleks makſuſtamiſe aluſeid täieſti ſelgitada. Tegelik elu on aga näidanud, et makſuametnikud eeſtkätt fiskuſe huwiſid kaitſewad, kuna kodaniku — wõib olla põhjendatudki — nõudmiſed mitte ikka erapooletud läbikaalumiſt ei leia. Majandusorganiſatſioonide eſindajate oſawõtt makſukomiteeſt oleks ſellepäraſt Börſikomitee arwates tungiwalt tarwilik.

Annaks kaaluda, kas ei wõiks makſukohtu aparaati oſaliſelt ſiduda rahukogudega. Kui rahukogu liikmete arwu täiendada ühe liſakohtunikuga, kelle erialaks oleksid makſuaſjad, ſiis wõiks ſelle erikohtuniku juhatuſel arutada kõiki neid edaſikaebuſi, mis eelnõu järele peaks minema makſukomitee kätte. Kohtu kooſſeiſuſt wõiks peale nimetatud erikohtuniku oſawõtta makſuinſpektor ja majandusorganiſatſioonide eſindaja kohtu eſimehe määramiſel.

Kawa § 54 ja 56 näitawad et makſuametnikus tahetakſe näha rohkem fiskuſe huwide, kui õigluſe teenijat. § 54 annab makſuinſpektorile teatud juhtudel õiguſe tõenduſi kõrwaldada. Börſikomitee leiab, et niiſugune õigus wõib ſaada kardetawaks, nii riigile kui ka kodanikele. Makſuinſpektori ei tohiks wabaſtada tõenduſte läbikaalumiſe protſeduuriſt ja tema otſuſes peaks tema äratähendama misſuguſtel kaalutluſtel ta eſitatud tõenduſi uſaldusWääriſeiks ei pea.

Kawa § 54 järele hindab makſuinſpektor kõik kogutud andmed ja aſjaoluſid „oma waba weendumuſe järgi." Sellega on makſude määramine antud täieſti ametniku meelewalda. Börſikomitee arwates peaks andmete hindamine ſündima makſuſeaduſte ja objektiiwſete aſjaolude põhjal, mitte kunagi aga waba weendumuſe aluſel.

Kawa § 98 järgi piirdub riigikohus aſju läbiwaataks ka ſiſuliſeſt küljeſt, nagu teiſigi adminiſtratiiwaſju.

Praeguſe korra järele on makſude ümberotſuſtamine wõimalik makſualuſe kahjuks wiie aaſta jookſul tulumakſu aſjus ja kolme aaſta jookſul ärimakſuaſjus. Kawa §§ 115 ja 116 on aga ettenähtud pikem — kümne aaſtane tähtaeg. Seda muenduſt ei ſaa Börſikomitee pooldada, ſeſt praktika on näidanud, et makſwad tähtajad on küllalt pikad.

Peale tähendatud puuduſte kõrwaldamiſt tuleb eelnõu üldiſelt waſtuwõetawaks lugeda, kuna ta wõrreldes praeguſe olukorraga terwe rea paremuſi kaaſa toob. —

Oma ſeiſukohtadega palub Börſikomitee lahkelt tutwuſtada Riigikogu waſtawat komiſjoni, kuhu Teie poolt on edaſi antud wäljatöötatud kawa.

Teater „Estonia" sisseveo-monopolist.

Meile kirjutatakſe:

Wõim näib pimeſtawat nii mõnegi inimeſe, keda tundſime warem kultuurſe kodanikuna. Seda nakkustõbe näikſe põdewat ka praegune ſiſe- ja kohtuminiſter, kes on hakanud pealtnäha päris terwe inimeſena määrama mitte ükſi, milliſel lawal peab tantſima mingi kunſtnik, waid on määranud koguni erikomiſjoni ja iſegi ſelle komiſjoni liikmed, kes peawad kindlaks määrama, milline kunſtnik wõib Eeſti tulla ja ſiin eſineda ja milliſele on ſee täitſa lubamatu. Omaaegſe ſõjaminiſtrina wõis ju hra Ado Anderkopp nii määrata riigile oſtetawate hobuſte waſtuwõtmiſe komiſjoni ja ſelle liikmeid, kuid ſellel komiſjonil ja ta liigetel olid wiſt ikkagi piſut teiſed ülesanded, kui praegu määratud wäliſartiſtide proowimiſe komiſjonil. See tohiks olla ſelge iſegi Toompeal!

Wõigi oletada, et komiſjoni kuuluwad maſkideta eſtoonlaſed A. Kaſemets, Otſing, Wöölman ja H. Wellner ning maſkeeritud eſtoonlaſed G. Ney ja Tamm on ſelliſed ſuured aſjatundjad lõpmata paljudel aladel, et nende juure proowimiſele ſattunud wäliſartiſtid langewad otſe lõmmi meie aſjatundjate õilſate palgede ette jõudes, ſiiski lubatagu wähemalt teoreetiliſeltki oletada ſelliſeid wäliſartiſte, kes jääwad ſiiski weel püſtijalu ſeiſma nende meie aſjatundlikkude ſuuruſte ees. Kui ei leidu jaluſtrabamatuid wäliſartiſte kahejalgſete, ſiis otſigem neid kas wõi neljajalgſete hulgas. Mitmed lugejaskonnaſt on kahtlematult kuulnud neljajalgſeſt artiſtiſt — hobuſeſt, kes ſai hakkama aritmeetiliſte arwutluſtega. Kui nüüd, ütleme, tahetakſe tuua Eeſti ſee neljajalgne kunſtnik, kes on ſiis meie aſjatundjate tarkade komiſjonis eriteadlane ſelle neljajalgſe kunſtniku wõimete ſuhtes? Muidugi uſume, et igal meie komiſjoni liikmel ükſikult on mõiſtuſt wähemalt ſama palju, kui Eeſti tikkuwal neljajalgſel kunſtnikul, aga kes neiſt tunniſtab eneſe eriteadlaſeks, kes ſelgitab ſelle hobuſe kunſtiwõimeid?

Kui tekiwad juba raskuſed ſelliſe kergema juhtumi lahenduſel, mis ſünnib weel ſiis, kui wõtakſime keeruliſemad olukorrad?!

Aga kui kord on juba proowimiſe komiſjon, ſiis oleks tulnud määrata ſelle liigeteks inimeſi, kes ſel alal juba on wäljendanud minewikus oma wõimeid. Mõni aeg tagaſi mängis noorem eſtoonlane R. teatri direktorit ja „proowis" noort näitlejannaks tikkujat. Endine direktor karistas noormeeſt ja tema kaaslaſi ſelle eeſt, aga praegune leidis wiſt oma eelkäija teguwiiſi olewat ülekohtuſe, kui andis R-le ameti- ning palgakõrgenduſt, määrates ta koori wanemaks, koori liigete iſeloomude ja andekuſe referendiks. Kas poleks ſobinud ſee proowimiſe alal juba ikkagi kogemuſtega noormees märkia paremini ſellesſe wäliſartiſtide proowimiſe komiſjoni? Ja pealegi on praeguſed aſjatundjad ſelles proowimiſe komiſjonis wiſt kõik, peale ühe, ſoliidid perekonnainimeſed, — kas ei ähwarda ſiis tuua neile teotſemine ſelliſes komiſjonis koduſeid perekondlikke ſekeldusi?

Mõned proteſtiwad ehk ſellegi waſtu, et ſelliſe komiſjoni moodustamine aſetas „Eſtonia" teatri eesõiguſtatud ſeiſukorra. Aga kas pole ſee paljas tühi kartus? On ju praegugi poolawalik ſaladus, et „Eſtonia" kontſertbüroo ühiſe laianimetuslikku mantli alla ſobiſid kaks ſeni bürood: üks „Eſtonia" teatri pärisoma, teine eraettewõte, milles ei puudu ka eſtoonlaſed. Wiimane korraldab ükſi neid kontſerte, mis annawad kindlalt puhaſtkaſu ja mis heatahtlik eſimene büroo mõneſuguſtel ſeni kindlaksmääramatutel põhjuſtel tagaſi lükkab, jättes endale tulu mõttes kahtlaſemad. Kas poleks olnud wõimalik anda kogu ſee wäliſartiſtide import kahe nimetatud büroo kätte monopolina? Küll nad juba iſe oleksid toiminud üksmeelſes kooſtöös! Need bürood oleksid wõinud toimida umbes järgmiſelt: tulutooſluſelt eſimene ſort wäliſartiſte eraettewõtteliſele büroole, teine ſort „Eſtonia" teatri kontſertbüroole ja kolmas ſort wabalt turule, aga muidugi ſel määral, kuis on ſee tingitud eſimeſe ja teiſe ſordi hindade parajal kõrguſel hoidmiſe wajaduſeſt.

Nii oleks mitugi wõimaluſt ſelle küſimuſe lahendamiſeks ja nende ühegi juures poleks kannatanud waene loogika, õiguslik kord ja kultuuriline tawa ſelliſelt, kui praeguſe muenduſe man.

Aga hra Anderkopp peaks ikka weel kord ſeda proowimiſe komiſjoni aſja proowima ega tohiks täitſa eluwõõrana nii kaugele nihkuda ſelleſtki proowimiſeſt. Elule wõimalikult ligidale — nii manitſewad meid moodſamad kunſtnikud ja kunſtiwool, ja ſee hääl peaks kostma iſegi kõrgele Toompeale!

B. L.

Toim. märkus. Toimetus on ülalpool olewale kirjutiſele ruumi andnud, kuna ſee puudutab küllaldaſelt laiu ringkondi. Waſtutus awaldatud andmete tõepäraſuſe eeſt jääb autori kanda.

„Tallinna Teataja"
maksab ainult
65 senti
3 kuu jooksul.
Tellige veel täna
„TALLINNA TEATAJA".

Möödunud nädal.

Eſimeſed õliweo wagun-tſiſternid jõudſid Eeſtiſſe. — Moſkwa linn ilma küttega. — Kreekamaal tahetakſe kuningas Georgi uueſti troonile. — Hiigla kullatükk leiti Auſtraalias. — Monte-Carlo tähesõidule ſtardib waid üks oſawõtja. — Piliſtwere piimaühingu kaſſahoidja kõrwaldas ühingu raha. — Lukſemburgis peawad kõik kaitſewäelaſed waatama E. Remarque filmi. — Onneotſijate kurwad ſeiklused wäliſmaal. —

— Neil päewil jõudis Sakſamaalt Riia kaudu Tallinna 15 wagun-tſiſterni, mis tellinud õliweoks Ingliſe firma New Conſolidated Goldfields Ltd, kellel teataſti Kohtlas on ehitamiſel õliwabrik. Wabrikut loodetakſe laſta käima aprillis. Tema produktſioonwõime on 250 tonni põlewkiwi päewas. Wabriku toodangu transporteerimiſeks Tallinna on wajalik kuni 300 wagun-tſiſterni. Õliwabrikute tegewuſe aſudes käeſolewa aaſta kewadel on oodata õlirongide liikuma panemiſt Kohtla ja Tallinna wahel. Raudteewalitſuſega alatakſe läbirääkimiſi kokkuleppe ſaawutamiſeks õli-tſiſternide liiklemiſe kohta ſooduſtatud tingimuſil. Kui raudteewalitſuſega kokkulepet ei ſaada, tahetakſe ehitada õlitoruſtik Kohtlaſt Tallinna, mis läheb makſma umbes 2 miljonit krooni.

— GPU areteeris Moſkwas 200 inimeſt, kellele antakſe ſüüks hangeldamine puude ja muu küttematerjaliga. Areteerimine on ühenduſes Moſkwas praegu äärmiſelt waluſana walitſewa küttepuuduſega. Pealegi on praegu õige tugew pakane.

Moſkwa linna nõukogu awaldas rahwa rahuſtamiſeks teate, et 15.000 wagunit olewat teel Moſkwaſſe. Kus aga need wagunid aſuwad, ei tea keegi.

— Kreekamaal tehakſe wiimaſel ajal energiliſelt kihutuſtööd endiſe kuninga Georgi Kreeka troonile tagaſikutſumiſeks. Seda plaani toetawat iſeäranis Briti poliitiliſed ringkonnad. Ka Kreeka peaminiſter Venizelos ei olewat enam kuningas Georgi tagaſikutſumiſe waſtu. Endine kuningas Georg iſe, kes praegu elab Bukareſtis, waikib täieſti ſes küſimuſes.

— Lääne-Auſtraalias, Larkinwille lähedal, on leitud kullatükk, mis kaalub 78 naela. Kullatüki wäärtus on umbes 5500 naelſterlingit.

— Tallinnaſt ſtardib tähesõidule ainult üks oſawõtja — Riia autoſportlane Paul **Meierowitz**, autol „Marmon-Rooſewelt". Ta pidi ſtartima öö1 waſtu laupäewa.

Alul pidid Tallinnaſt Monte-Karloſſe teele aſuma mõlemad riialaſed, Meierowitz ja Perl, kes õieti ſiia tulid ainult ſelleks, et nõutada kohalikult autoklubilt luba Riias ſtartimiſeks, kuna nende autod ſuure lume tõttu jäid kinni Wõnnu. Meie autoklubi nõuandel muutſid nad aga oma eſialgſet otſuſt ning pidaſid paremaks ſtartida Tallinnaſt.

Reede hommikul ſelgus, et Tallinna on ſaadetud ainult Meierowitzi auto, kuna Perli auto („Eſſex") mingil ſeni ſelgitamata põhjuſel, arwatawaſti ajapuuduſel, on jäänud laadimata.

Startima pidi Meierowitz ööl waſtu laupäewa. Startimiſe aeg oleneb ſelleſt, kuidas jõutakſe lõpule auto remondiga.

Start Tallinnaſt wõib pidada kõigiti ebaõnneſtunuks. Loodetud üheksa aſemel ſtardib ainult üks.

— Neljapäewal wangiſtati ametiwõimude poolt Piliſtwere piimaühingu kaſſahoidja Oskar **Abram**, kes kõrwaldanud ja omandanud ligemale 1800 krooni ühingu raha.

Abram hoidis end rewideerimiſe ajal kõrwale, ei annud aſja kohta mingit ſeletuſt, ega ka kaſſa wõtmeid.

Wäliſrewidendid teataſid rewideerimiſe tulemuſteſt ühingu juhatuſele, kes omakorda informeeris kriminaalpolitſeid.

Kaſſameiſter, kuulda ſaades, et ametiwõimud aſja juurdlemas, ilmus ühingu eſimehe juure ja andis üle laeka wõtmed. Kaſſaſt leiti aga kõigeſt 27 krooni. Abram ſeletas, et enne wäliſrewidentide ilmumiſt tarwitanud 1500 krooni iſiklikuks otſtarbeks.

— Lukſemburgi walitſus kirjutas ette kõigile oma „armee" ohwitſeridele ja ſõduritele, et need läheksid waatama kinodesſe Remarque'i filmi „Im Weſten nichts neues".

— Kaks Tallinna noormeeſt — Wiktor **Ihrmann** ja Johan **Wahtrik** — mõlemad 20 a. wanad, ſõitſid läinud aaſta oktoobris ſalaja ühel kaubalaewal Daanimaale ja ſealt edaſi Belgiaſſe. Sealſed ametiwõimud areteeriſid mõlemad ja andſid üle kohalikule Eeſti konſulile, kes neid waruſtas ſõidupileti ja taskurahaga.

Noormehed ſeletaſid, et Belgia ſöekaewanduſtes, kuhu neil olnud kawatſus aſuda tööle, olewat praegu ſuur tööpuudus ja töö äärmiſelt ränk.

„Tallinna Teataja" nr. 3. 17. I. 31. Lhk. 6.

Ainult „Tallinna Teataja“

valgustab praegust majandus-poliitilist
olukorda nii, nagu ta on.

„Tallinna Teataja“ selja taga ei seisa ükski erakond!

---

asut.
1920 a.

Nahavabrik „LINDA”

Tallinn, Suur Pärnu mnt. 78, kônetr. (2)21-04.

Uue, viimase tehnikanôuete kohaselt sisseseatud tööstuse ruumide valminemise pnhul teatan oma lugupeetud ostjaskonnale ja töötegijaile, et minu vabrikus saavad igat sorti **nahad,** alates **tallanahast** kuni **kôige peenemate sortide** korralikult ja kôrges headuses valmistatud.

Ladus alati suur valik kôigist nahasortidest. Hinnad vôistluseta.

Lugupidamisega

om. J. SUSI.

A.H.

Rutake!

Meie suur

Inventuur-väljamüük

kestab **ainult** kuni

kuni
50%

26. I. 1931

Meil on veel tagavara, mida müüme eriti odavate hindadega vaid meie inventuur - väljamüügi puhul.

Härrade eriartiklid
samuti **ka daamidele**
sukad, Kindad, taskurätid

A.-S. Wennad Abramsohn

Viru tänav 5.

Valguskiir praegusel
ajal on

Jockey Club'i

inventuur-väljamüük

mis algab 19. jan. s. a. kell ½9 homm.

Mitte sônad! — Hinnad

50% ja rohkem alandatud

Aga peaasi on: meie juurest saate nende hindadega ikka ainult kôrgeväärtuslikke, vigadeta kaupu.

JOCKEY CLUB, Viru tän. 1.

I-ne A.s. „OSA“

Inventuur-väljamüük

17.—27. jaanuarini.

Müügile tuleb ſuures walikus: mööbliriideid kleidiriideid, päewaſärgiriideid, ſiidi ja ſametit. Lugupeetud oſtjaskonda palume lahkeſti ſiſſe astuda. Kaup on kõik hästi nähtawalt wälja pandud. Kauba waatamine ei kohusta weel oſtma Wäljamüügiks määratud kauba hulgas on wäga palju head ja wäärtuslikku kaupa, mis kätteſaadaw oſtjaskonnale nüüd alla wabrikuhinna.

A-s. „OSA“ Tallinnas, Estonia all nr. 11.

Puuladu

J. Paul.

Kopli t. 5, telef. 28-94.

müüb ſuurte tagawarade tõttu haruldaſi 18" kaſepuid äärmiſ. odawate hindadega. — Tulge waatama, ſiis weendute. Kojutoomine oma hobuſega wäga odaw.

Nugget-Poliflor-Regent

pealadu

asub nüüd

V. HEYDEN & Co

Tallinn, Niguliste tänav 20

Kõnetr. (2)34-43.

Suur odav väljamüük

Estonia all 15, A. KIISA.

Sukad puuvillased	Kr.	0.75	siidschlüpferid	Kr.	2.—
sukad paremad	„	0.90	siidkombineed	„	4.
sukad maco	„	1.—	kaelasidemed	„	0.50 alates
sukad siidfloor	„	1.25	triiksärgid	„	3.75
sukad villased	„	1.75	villased sokid	„	1.—
sukad fil d'ecosse	„	1.75			
Rootsi „	„	2.—	mustad siid-sokid	„	1.—

ja palju muid kaupu väga odavate hindadega.

Ärimehele ja töösturile

kasulikum kuulutusleht

on

„Tallinna Teataja“.

Külastage

P. Pôderi valmisriieteäri

Tallinnas, Kullasepa tän. 7, telefon 429-31

sealt leiate alati kôige suuremas valikus môôdukate hindadega moodsaid meester. ja naister. valmisriideid

Kes ostab ei kahetse.

Masinaeituse ja kassakapitehas „Lawerna"

Pääsukese tän. 4. **TALLINN** **Kônetraat 308-12.**

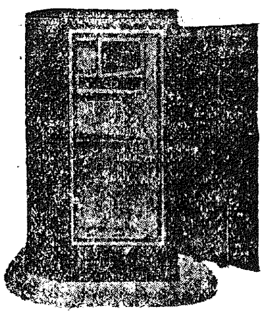

Valmistab tubaka, paberossikestade, papi, puu ja seebitööstuse **masinaid** ja nende tagavara osasid. Klaasi- ja seebitööstuse **vorme** ja **aparaate.**

Nahvtamootoreid 6—12 h. j. **Rauatööstuse masinaid** ja **aparaate.**

Piimatööstustele tellimiste peale piima ja koorekeetmise **aparaate,** piima ja koore **vannid, piimapumbad** jne. **Tuletôrje mootorpritsid.**

Jääpalli **uiske. Mõõke** sôjaväe ja politseiasutustele. Kôiksugused täpsed ja shabloonilised peenmehanika tööd. Eriti aga

tule- ja vargakindlaid soomustatuid kassa- ja arhiiwkappe.

gasugused remont ja jooksvad tööd. Soovikorral montööride väljasaatmine.

Pikk t. 15 krt. 3. **O-Ü. „ÖKONOMISTI"** **Pikk t. 15 krt. 3.**

Raamatupidamise kursused.

Õpilaste wastuwõtt kella 11—3 ja 5—6 õht. Telefon 6-98.

Veel **4** päeva!

19. **20.** **21.** **22.**

kestab inventuur

väljamüük.

I. Delsky

V. Karja t. 1. Kônetr. (2)15-03

Suur valik kôige moodsamatest ja paremattest moeikaupadest, enneolemata odavate hindadega, hinnaalandusega

kuni 60 %.

RUTAKE RUTAKE

Siguri- ja kohvitööstus „Estonia"

Tallinn, Liivamäe 44, kônetr. 307-14.

Soovitab vôistlemata headuses kôige parimaist aineist valmistatud

Sigurid, Oa- ja Viljakohvi

Nôudke igast kauplusest!

„Tallinna Teataja"

tellimisi

vôtavad vastu kôik postiasutised.

Eesti valmisriieteäri

J. WEISMANN

Väike Karja t. 8 ja Kopli t. 2-a

Soowitab ſuures walikus igaſuguſeid daamide ja härrade ſügiſe ja talwe **Ülriideid.**

Tellimiste kiire ja täpne täitmine.

J. Weismann,
V. Karja tän. 8 ja Kopli tän. 2-a.

Pöörge tähelepanu kauba headuse ja hindade peale, siis ostate tingimata meie ärist kôiksugu pudu- ja kirjutustarbeid.

Hinnaalandus **50%.**

Suur odav väljamüük!

K-m.

Sch. Pataschnikow

Tallinn, Viru tän. 10, kõnetr. 19-08.

PS. Vaatamine ei kohusta ostmiseks!

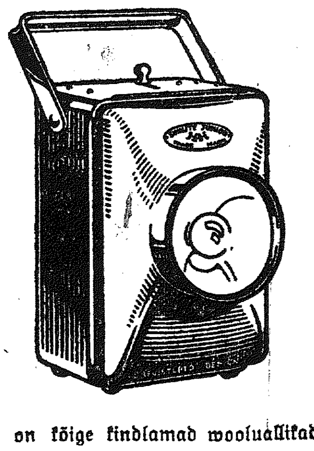

Exide

auto akkud
raadio akkud

Helleseni

kuivad elemendid
anoodpatareid
taskupatareid

on kõige kindlamad wooluallikad!

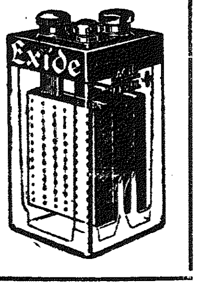

A.-s.

Kapsi & Ko.

Tallinn, Harju 46.

Helveetsia suuski

sitkest mägestiku saarepuust valiku ja pikkuse järele mitmesuguses hinnas.

Hultfeldti kannarihmu

välismaa kroomrasvanahast.

Suusakeppe, määret, klambreid jne.

soovitab

W. F. AUSBERG,

Veneturg nr. 1.
Kônetr. 305-88.

Hollandi pesuriide-kauplus

Suur inventuur-väljamüük

Alandatud hindadega moodi- ja lauapeſu, frotee-wannilinu ja -rätikuid, peſuriideid, päewaſärke, kaelaſidemeid, ſokke j. n. e.

Hinnad 50 prots.

ja rohkem alandatud.

Hollandi pesrriide-kauplus

H. Johanson.

Mundi t. 3. **Mundi t. 3.**

Kogu meeste ja naiste kingi

müüb odava hinnaga

Suur Karja t. 2. **Aug. Malter.**

Raua- ja terasasjade kauplus

M. Scheer ja poeg

Tallinn, Vene turg 3. Kônetraat 308-18.

Asutatud 1916 a.

Eestimaa Trükikoja A.-S. (end. J. H. Greſſel), Tallinnas, Rataskaewu t. 10.